

บทที่ 4

ผลการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคำอธิบายถึงการก่อตัวของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครใน 2 เขตพื้นที่ คือ พื้นที่เขตหลักสี่ และพื้นที่เขตบางขุนเทียน มีการกำหนดรูปแบบของการศึกษาออกเป็น 4 ตอนด้วยกัน คือ วิธีการสัมภาษณ์ การศึกษาการแสดงความคิดเห็น การศึกษาลักษณะทั่วไป หลักพุทธธรรม และหลักการก่อตัวของชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามตามสมมติฐาน และการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการนำไปใช้ในชุมชน โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน คือ

- 4.1 การวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่หลักสี่และเขตพื้นที่บางขุนเทียน
- 4.2 ลักษณะทั่วไปและความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อการปฏิบัติหลักพุทธและหลักการก่อตัวของชุมชน
- 4.3 การทดสอบสมมติฐาน
- 4.4 การประยุกต์หลักพุทธธรรมนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

4.1 การวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่หลักสี่และเขตพื้นที่บางขุนเทียน ซึ่งผลที่ได้ก็มีดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพในชุมชน

เขตหลักสี่และเขตบางขุนเทียนมีประวัติศาสตร์ของความเป็นมาที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย เขตหลักสี่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรมีการทำนาเป็นหลัก มีการก่อตัวกันหลวม ๆ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นพื้นที่กว้างใหญ่มากซึ่งสมัยก่อนไม่ได้แบ่งเขตพื้นที่เป็นเขตหลักสี่ แต่เดิมเป็นเขตบางเขน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะเรียกตนเองว่า ชาวทุ่งบางเขน เพราะเป็นพื้นที่ทำการเกษตรทั้งเรือกสวนไร่นา เป็นหลัก แต่ก่อนที่จะทำนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าพื้นที่เต็มไปด้วยสัตว์ร้ายอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้คนไม่กล้าที่จะเดินทางบริเวณที่ คลองเส้นหลักที่ชาวบ้านใช้ในเขตนี้คือ คลองบางบัว คลองเปรม ซึ่งคลองเปรมมีพระบรมราชโองการให้ขุดในช่วงปี พ.ศ. 2412 เสร็จในปี 2415 และมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกข้าวมากขึ้นเพราะจุดประสงค์ให้เป็นเศรษฐกิจของประเทศ และชาวบ้านก็จะได้อพยพโยกย้ายเข้ามาเป็นแรงงานในการทำเกษตรกรรมอย่างเข้มข้น

เมื่อ 80 – 90 ปีที่ผ่านมาชาวบ้านที่เป็นรุ่นลูกซึ่งตอนนี้อายุ 60 ปี ได้เล่าให้ฟังถึงชีวิตของบริเวณพื้นที่หลักสี่ เป็นพื้นที่ ๆ มีความเจริญมากโดยเฉพาะในชุมชนบางเขนเพราะมีตลาดซึ่งการที่มาจากทั่วสารทิศมาค้าขายกันในตลาดในลำคลอง (คลองเปรมประชากร) เสียงอีกที่กกรึกโครมและค้าขายกันตลอดทั้งวัน ทั้งคืนซึ่งมันเป็นตลาดที่ไม่หลับในสมัยนั้นก็ไม่ใช่กับตลาดในเขาวราชมีแม่ค้ามาจากหลายที่มีการค้าขายกันในลำคลองเส้นนี้ เช่น มาจากบางประเวียง บางใหญ่ และบางกอก จะสังเกตความอุดมสมบูรณ์เพราะน้ำในลำคลองจะใสสามารถนำมาอุปโภคบริโภคได้ ประปาไม่มี ไฟฟ้าก็ไม่มี ต้องใช้ตะเกียงพายุ

สมัยก่อนจะเรียกเป็นชุมชนก็ไม่ได้เพราะบ้านจะอยู่กันเป็นหลัง ๆ ที่ห่างกันมองเห็นกันใกล้ลูกตา ในแต่ละบ้านจะมีป่าล้อมรอบโดยเฉพาะต้นไผ่ ในพื้นที่เหล่านี้จะเรียกกันว่าทุ่ง และมีการพูดกันติดปากว่า ทุ่งสองห้อง เพราะมีบ้านที่สร้างเป็นห้อง ๆ 2 หลัง คิดกันก็จะเรียกว่าทุ่งสองห้อง ในเขตพื้นที่นี้เดิมสังกัดอยู่ในเขตบางเขน และผู้แบ่งพื้นที่เขตปกครองเพื่อสะดวกต่อการดูแลในปีพ.ศ. 2540 ประกอบด้วย แขวงทุ่งสองห้อง และแขวงบางเขน ซึ่งเขตหลักสี่แยกออกจากเขตดอนเมือง

เขตบางขุนเทียน เป็นเขตที่มีการทำกิจกรรม ทั้งเรื่องการทำสวนไร่นา และการประมง เพราะเป็นพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเล พื้นที่ที่ไม่ได้เจริญมาก เดิมบางขุนเทียนมีมานานแล้ว ย้ายไปที่วัดราชโอรส และบริเวณนี้เป็นคนไทยมอญ คนมอญจะมีเป็นจำนวนมากเป็นมอญอพยพมาตั้งหลักแหล่งตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว

ในบริเวณนี้ (โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์) จากเดิมจะขึ้น เข็นสบาย เพราะมันใกล้ทะเล แต่ก่อนนี้ก็จะมียลมหทะเลพัดฝุ่นควันเข้ามา มันยอมให้มองเห็นระบบการบริหารในอดีต

2. การเกิดโรคระบาดและการป้องกันแก้ไข

ทั้งสอง 2 เขต ก็ได้กล่าวเฉพาะเพียงใน 2 ช่วงอายุคนว่าไม่เคยมีโรคระบาดที่รุนแรง จะมีก็แต่โรคตามฤดูกาล แต่ก็มีเรื่องเล่าในเขตหลักสี่ว่ามีโรคห่าในช่วง 2 ถึง 3 ช่วงอายุคนที่ผ่านมา บริเวณพื้นที่ทุ่งบางเขนเต็มไปด้วยศพที่ตายด้วยโรคห่า และศพที่ถูกนำไปฝังไว้ที่บริเวณป่าช้า เช่น วัดบางเขนหรือวัดเทวสุนทรเพราะชาวบ้านเรียกกันจนติดปากในสมัยก่อนว่าไปวัดบางเขน

3. บริเวณที่ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นส่วนใหญ่

ในชุมชนของทั้ง 2 เขตส่วนใหญ่ที่เป็นหลักจริง ๆ ก็รวมตัวกันที่วัดและศาลาเอนกประสงค์ เพราะสะดวกโดยปกติชาวบ้านก็ไปทำบุญกันที่วัดอยู่แล้ว

4. การคมนาคมมีความสะดวกสบาย

สมัยก่อนมีความสะดวกมากเพราะมีทางเลือก เช่น ทางรถ ทางเรือ ไปมาสะดวก ส่วนปัจจุบันก็ทางรถเมล์

5. ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยน (ค้าขาย) ของชุมชน

ส่วนใหญ่ก็ไปขายกันที่ตลาดบางเขน เพราะในสมัยนั้นมีความเจริญมากเทียบกับเขวราช มีแม่ค้าต่างถิ่นจำนวนมากทั้งที่บางกอก เขวราช นนทบุรี รังสิต ปทุมธานี เพราะตรงนี้เป็นแหล่งรวมการซื้อขายทั้งในลำคลองและในตลาดที่ติดกับโรงเจ บ้าน เป็นที่ครึกครื้นมาก ๆ

6. โจรผู้ร้ายและการป้องกันโจรผู้ร้ายของชุมชน

เรื่องโจรผู้ร้ายก็ตอบกันเป็นประเด็นเดียวกันคือไม่มีโจรผู้ร้ายมากนักแต่ก็มีบ้างประปราย สมัยก่อนโจรปล้นก็ส่วนใหญ่ปล้นวัว ปล้นควายใช้มีดดาบเป็นอาวุธ และชาวบ้านจะเรียกว่า “ไอ้เสือ” แต่โจรผู้ร้ายในสมัยก่อนจะไม่ทำร้ายเด็ก ผู้หญิง ผู้สูงอายุ จะมีบ้างก็แต่ที่เจ้าของทรัพย์สิน ขัดขืนและต่อสู้เท่านั้น ส่วนใหญ่ก็ป้องกันกันเอง โดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำ และช่วยกัน ออกเวรคอยสอดส่องดูแล

7. วัดที่ชุมชนมักไปปฏิบัติศาสนกิจ (ปฏิบัติธรรม)

ท่านที่อยู่ในเขตหลักสี่ก็มีวัดหลักสี่ซึ่งเป็นวัดเดียวที่มีในเขตหลักสี่แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว ชาวบ้านไม่ได้ไปแค่วัดหลักสี่ เพราะชาวบ้านที่เคยอยู่ในเขตดอนเมืองก็จะคุ้นเคยกับวัดดอนเมือง วัดไผ่เขียว หรือวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร ส่วนในเขตบางขุนเทียนก็มีวัดหัวกระบือเป็นวัดที่อยู่ปลาย ๆ ออกจากหลักฐานก็คือเจดีย์ล้อมอยู่ วัดเก่า ๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ชายคลองประวัติศาสตร์ อันนี้เป็นแนวเขตบางขุนเทียน ถ้าเลขออกไปก็เป็นวัดสหกรณ์ ถอยไปก็เป็นของจังหวัด สมุทรสาครขนาดด้วยสมุทรปราการฝั่งตะวันออก ฝั่งตะวันตกเป็นสมุทรสาคร ทิศเหนือก็มหานคร ข้างล่างก็ทิศใต้จรดอ่าวไทยตอนบน เพราะสงฆ์นั้นประชาชนในส่วนนี้จะสัญจรทางน้ำ วัดทำน้ำวัด วัดจึงเป็นการส่งรวมของชุมชนและประชาชนในละแวกนี้ วัดกำแพง และวัดในละแวกนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีถึง 14 วัดด้วยกัน ขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละคน เพราะคนส่วนใหญ่ก็นับถือพระพุทธศาสนา 90 % ทั้งเรื่องการศึกษา บวชเรียน หรือบวชพระ

8. บทบาทของพระสงฆ์ต่อชุมชน

พระสงฆ์มีบทบาทพอสมควรต่อชุมชนของทั้ง 2 เขต เพราะท่านจะเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณแนะนำให้คนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม เป็นเนื่อานุญของชาวบ้านอย่างแท้จริง ชาวบ้านเดือนร้อนเรื่องอะไรทั้งการดำเนินชีวิต หรือกิจกรรมท่านก็จะช่วยเหลือให้การสงเคราะห์อย่างเต็มที่ เพราะสมัยก่อนพระสงฆ์กับชาวบ้านจะมีความใกล้ชิดกันมากเวลายามว่างบางครั้งพระสงฆ์ก็ไปเยี่ยมบ้านของคนเฒ่าคนแก่และได้พูดคุยกับเด็ก ๆ จึงเป็นความผูกพันระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้าน ชาวบ้านก็ยังใช้หลักศาสนาในการดำเนินชีวิตกับวัฒนธรรมตะวันตกจะเข้ามาก็ตาม

9. รัฐบาลได้เข้ามาให้การช่วยเหลือชุมชนเป็นอย่างดี

ส่วนใหญ่ได้คำตอบเดียวกันว่าไปให้การช่วยเหลือทั้งเรื่องงบประมาณหรือส่งผู้มีความรู้มาควบคุมหรือดูแลความเรียบร้อยส่วนใหญ่ก็จะเห็นกันนั้น ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนให้การช่วยเหลือ นอกจากนั้นเป็นหน้าที่ ๆ ชาวบ้านต้องดูแลและประสานงานเองมากกว่า

10. รู้สึกเสียใจที่ชุมชนเปลี่ยนแปลงตามรูปแบบการบริหารการปกครองบ้านเมือง

ความรู้สึกที่แท้จริงก็คือเสียใจที่สภาพบ้านเมืองหรือความสุขที่เคยมีในอดีตเปลี่ยนแปลงไปอย่างที่เราเรียกกลับมาไม่ได้ มันก็ต้องยอมรับ ถ้าหากไม่มีผลกระทบ เช่น ถนนเข้ามาแต่ป่าหมด และเราทำอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าเรามีการวางแผนที่ดี การดำเนินงานที่ดี ทุกคนเคารพกติกา ป่าก็อยู่ได้ป่าอยู่ได้คนก็อยู่ได้ ถ้าอะไรที่เข้ามาเราขาดการวางแผน ไม่มียุทธศาสตร์ในการวางแผนที่จะดำเนินตรงนั้น จุดนั้นถ้ามันเข้ามาแล้วป่ารับไม่ได้ ป่ามันก็ล่มสลาย มันก็อยู่ไม่ได้ก็เท่ากับว่าคุณฆ่าตัวคุณเอง เพราะฉะนั้นการที่จะรับอะไรเข้ามาเทคโนโลยีแบบใหม่ ๆ เข้ามาเราก็ต้องคิด ต้องวิเคราะห์ไม่ใช่เอาแต่ผลประโยชน์เห็นสิ่งที่เขาโฆษณาประชาสัมพันธ์

11. เกร็ด นิทาน เรื่องเล่า หรือคำสอนของคนรุ่นเก่าที่มีต่อคนในชุมชน

ก็มีบ้างเหมือนกันมันเป็นตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา รวมทั้งมีการลงสมัยก่อนก็เป็นเรื่องวิถีชีวิตของทุ่งบางเขน เรื่องเล่าก็มีอยู่ว่าในสมัยพระเจ้าปราสาททองและพระเจ้าอู่ทองเกิดโรคระบาดพระเจ้าอู่ทอง ได้เก็บรวบรวมทรัพย์สมบัติและข้าทาสบริวารหนีตายมาทางใต้ จนสมบัติเต็มเรือแล้วเข้ามาจากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาในคลองบางเขน ซึ่งสมัยนั้นน้ำมีขึ้นลงอย่างรวดเร็วพระเจ้าอู่ทอง เมื่อได้เห็นสภาพดังกล่าวก็รู้สึกทุกข์ใจก็เลยให้ข้าทาสบริวารได้ช่วยกันเข็นเรือ พอน้ำลดก็เข็นไม่ไหวต้องยกแบกเรือขึ้นด้วยความลำบากยากเย็นจึงเรียกกันต่อ ๆ มาว่าลำเค็ญ เพี้ยนมาเป็นบางเขิน และบางเขนโดยลำดับ และยังมีพื้นที่ติดต่อกัน เมื่อพระเจ้าอู่ทองเข็นเรือไปด้วยสมบัติที่มีเป็นจำนวนมากตกหล่นระหว่างทางด้วยความโกรธแค้นของพระเจ้าอู่ทองที่ขนน้ำคัมจากชาวบ้าน แต่ก็ไม่มีใครให้ได้สาปสมบัติหากสมบัติล่องหล่นระหว่างทางก็ขอให้กลายเป็นก้อนกรวดก้อนหิน แล้วก็ได้นำทรัพย์สมบัติไปซ่อนไว้ในระหว่างทางปัจจุบันเรียกว่า บางซ่อน จนไปถึงยังแม่น้ำเจ้าพระยาที่ฝั่งวัดเขมาภิรตาราม โดยเรียกกันในปัจจุบันว่า วัดเขินมา เพราะทำอู่ทองกับพรรคพวกได้เข็นเรือมาถึงบริเวณนั้น และภาษาเพี้ยนมาเป็น “วัดเขมา” และเป็น “วัดเขมาภิรตาราม” ในปัจจุบัน

4.2 ลักษณะทั่วไปและความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อการปฏิบัติหลักพุทธธรรมและหลักการก่อตัวของชุมชน

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การก่อตัวของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน ในเขตหลักสี่และเขตบางขุนเทียน โดยมีลักษณะทั่วไปของประชากรดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ลักษณะทั่วไปของประชากรในชุมชนเขตหลักสี่และเขตบางขุนเทียน

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=384)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	106	27.6
หญิง	278	72.4
2. อายุ		
ต่ำกว่า 29 ปี	172	44.8
30-39 ปี	93	24.2
40-49 ปี	73	19.0
50-59 ปี	31	8.1
60 ปีขึ้นไป	15	3.9
3. การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	249	64.8
ระดับปริญญาตรี	120	31.3
ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า	15	3.9
4. เขตที่อยู่อาศัย		
เขตหลักสี่	194	50.5
เขตบางขุนเทียน	190	49.5
5. ระยะเวลาที่ทำงานอยู่ในชุมชนนี้		
ต่ำกว่า 10 ปี	184	47.9
10-20 ปี	116	30.2
21-30 ปี	63	16.4
31-40 ปี	17	4.4
มากกว่า 40 ปี	4	1.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=384)	ร้อยละ
6. ในอดีตท่านมาจากภาคใด		
ภาคเหนือ	46	12.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	109	28.4
ภาคกลาง	180	46.9
ภาคตะวันออก	15	3.9
ภาคใต้	34	8.9
7. เชื้อชาติ		
ไทย	346	90.1
จีน	32	8.3
มอญ	2	.5
อื่นๆ	4	1.0
8. ลักษณะทางอาชีพ		
เกษตรกร	25	6.5
รับราชการ	49	12.8
รับจ้างทั่วไป	203	52.9
อื่นๆ	107	27.9
9. สถานที่ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนมากที่สุด		
วัด	185	48.2
ศาลาประชมคม	38	9.9
ละแวกบ้าน	134	34.9
10. กิจกรรมใดที่ทำให้เข้าวัดมากที่สุด		
วันเกิด	41	10.7
วันแต่งงาน	12	3.1
งานเทศกาลประจำปี	38	9.9
งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	31	8.1
วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	244	63.5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (N=384)	ร้อยละ
11. ปัจจุบันท่านเชื่อถือเรื่องอะไรมากที่สุด		
ผี	20	5.2
หมอ	43	11.2
โชคชะตาราศี	162	42.2
การทรงเจ้า	138	35.9
หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	20	5.2
12. ในอดีตชุมชนของท่านได้ใช้หลักการใดในการอยู่ร่วมกันในชุมชนมากที่สุด		
กฎหมาย	55	14.3
ขนบธรรมเนียมประเพณี	169	44.0
ผู้นำชุมชน	59	15.4
ผู้สูงอายุ	26	6.8
พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	62	16.1
13. หลักพุทธธรรมข้อใดที่ชุมชนได้ใช้เป็นประจำ		
ศีลธรรม	199	51.8
การมีส่วนร่วมของชุมชน	78	20.3
หลักการทำมาหากิน	76	19.8
หลักการครองเรือน	24	6.3

จากตารางที่ 1 พบว่า

1. เพศ

ผลการศึกษาการก่อตัวของชุมชนด้วยหลักพุทธธรรมในเขตกรุงเทพมหานครใน 2 เขต จากการสำรวจจากแบบสอบถาม พบว่าร้อยละ 72.4 เป็นเพศหญิง และเป็นเพศชาย 27.6

2. อายุ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วงต่ำกว่า 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุ 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.2 คน รองลงมาคือผู้ที่มีอายุ 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุ 50 - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.1 และลำดับสุดท้ายคือผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.9

3. การศึกษา

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 31.3 และรองลงมาระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 3.9

4. ที่อยู่อาศัย

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่อาศัยในเขตหลักสี่โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือผู้ที่อยู่อาศัยในเขตบางขุนเทียนคิดเป็นร้อยละ 49.5

5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรวมของทั้งสองเขตโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.9 รองลงมาคือผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ระหว่าง 10 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.2 รองลงมาคือผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.4 รองลงมาคือผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.4 และที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่มากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.0

6. ภูมิลำเนา

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 เขตมีภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยมากที่สุดอยู่ในเขตภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาคือผู้ที่มีภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 28.4 รองลงมาคือผู้ที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 12.0 รองลงมาคือผู้ที่มีภูมิลำเนาที่อยู่ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 8.9 และน้อยที่สุดของผู้มีภูมิลำเนาที่อยู่ภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 3.9

7. เชื้อชาติ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 เขตเป็นเชื้อชาติไทยมากที่สุดโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 90.1 รองลงมาเป็นเชื้อชาติจีน คิดเป็นร้อยละ 8.3 รองลงมาเป็นเชื้อชาติมอญ คิดเป็นร้อยละ 1.0

8. อาชีพ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 เขตมีผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุดโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาคืออาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 27.9 รองลงมาคือรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 6.5

9. สถานประกอบ/กิจกรรม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 เขต มีผู้ประกอบกิจกรรมในบริเวณวัดมากที่สุด โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมาคือกิจกรรมในระแวกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 34.9 รองลงมาคือกิจกรรมบริเวณศาลาประชาคม คิดเป็นร้อยละ 9.9

10. กิจกรรมการเข้าวัด

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มากที่สุดโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมาคือกิจกรรมในวันเกิด คิดเป็นร้อยละ 10.7 และ รองลงมาจากงานเทศกาลประจำปี คิดเป็นร้อยละ 9.9

11. ความเชื่อ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องโชคละตาราศีมากที่สุด โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาคือความเชื่อเรื่องการทรงเจ้าเข้าผี โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 35.9 รองลงมาคือความเชื่อเรื่องหมอคู่โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 11.2 และมีความเชื่อเรื่องผีโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 5.2

12. หลักการของชุมชน

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีหลักในการใช้ชีวิตในชุมชนด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีมากที่สุด โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาคือพระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้านโดย เฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 16.1 รองลงมาคือ ผู้นำชุมชนโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 15.4

13. พุทธธรรม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 เขต มีผู้ปฏิบัติตนในหลักพุทธธรรมด้านศีลธรรมพื้นฐาน มากที่สุดโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 51.8 รองลงมามีผู้ปฏิบัติตนในหลักพุทธธรรมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 20.3 และรองลงมามีผู้ปฏิบัติตนในหลักการทำมาหากิน โดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 19.8

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นแบ่งเป็นจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ลำดับ และความหมายของการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในแต่ละด้าน

ที่	หลักพุทธธรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคย	\bar{x}	ความหมาย	ลำดับ
1	รักษาศีล ธรรมทุก วัน ไม่เว้นวันพระ	63 (16.4)	99 (25.8)	151 (39.3)	40 (10.4)	19 (4.9)	12 (3.1)	3.40	มาก	21
2	วันพระรักษาศีลทุก วันพระ	35 (9.1)	77 (20.1)	124 (32.3)	69 (18.0)	36 (9.4)	43 (11.2)	3.02	ปานกลาง	22
3	รักษาสุขภาพด้วย การไม่เกี่ยวข้องกับ อบายมุข	132 (34.4)	121 (31.5)	105 (27.3)	9 (2.3)	8 (2.1)	9 (2.3)	3.96	มาก	8
4	ไม่ชอบคนคดโกง หรือไม่ทุจริต	175 (45.6)	144 (37.5)	49 (12.8)	2 (.5)	3 (.8)	11 (2.9)	4.30	มากที่สุด	1
5	สร้างความรักต่อ ครอบครัวอย่าง สม่ำเสมอ	157 (40.9)	158 (41.1)	65 (16.9)	2 (.5)	1 (.3)	1 (.3)	4.22	มากที่สุด	2
6	ชอบพูด ตรงไปตรงมา	125 (32.6)	150 (39.1)	97 (25.3)	8 (2.1)	3 (.8)	1 (.3)	4.01	มาก	5
7	เอื้อเฟื้อเพื่อนบ้าน โดยไม่หวัง ผลตอบแทน	103 (26.8)	138 (35.9)	132 (34.4)	5 (1.3)	4 (1.0)	2 (.5)	3.87	มาก	10
8	พูดจาสร้างสรรค์ทำ ให้เพื่อนบ้านรักใคร่	58 (15.1)	162 (42.2)	145 (37.8)	17 (4.4)	1 (.3)	1 (.3)	3.68	มาก	16
9	ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติภายใน ชุมชน	77 (20.1)	141 (36.7)	144 (37.5)	17 (4.4)	4 (1.0)	1 (.3)	3.70	มาก	15
10	ให้ร่วมมือกับชุมชน	73 (19.0)	119 (31.0)	159 (41.4)	28 (7.3)	4 (1.0)	1 (.3)	3.60	มาก	20
11	ไม่ละเมิดสิทธิของ เพื่อนร่วมชุมชน หรือหมู่บ้าน	126 (32.8)	142 (37.0)	84 (21.9)	22 (5.7)	3 (.8)	7 (1.8)	3.97	มาก	7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	หลักพฤติกรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคย	\bar{x}	ความหมาย	ลำดับ
12	เป็นอยู่อย่างพอเพียง เหมาะสมฐานะของ ตน	113 (29.4)	157 (40.9)	105 (27.3)	8 (2.1)	-	1 (.3)	3.98	มาก	6
13	ลุกขึ้นทำงานตั้งแต่ เช้าตรู่อย่าง สม่ำเสมอ	105 (27.3)	168 (43.8)	91 (23.7)	14 (3.6)	3 (.8)	3 (.8)	3.94	มาก	9
14	รักษาทรัพย์สินไว้ได้ อย่างเหมาะสม	89 (23.2)	165 (43.0)	122 (31.8)	5 (1.3)	3 (.8)	-	3.86	มาก	11
15	คบหาสมาคมกับ เพื่อนบ้านที่สนิทกัน	71 (18.5)	140 (36.5)	149 (38.8)	21 (5.5)	2 (.5)	1 (.3)	3.67	มาก	17
16	ใช้จ่ายอย่างไม่ ฟุ่มเฟือยหรือ สุรุ่ยสุร่ายเกินไป	85 (22.1)	144 (37.5)	140 (36.5)	10 (2.6)	3 (.8)	2 (.5)	3.78	มาก	13
17	ไม่ย่อท้อต่อหน้าที่ การทำงานที่ทำอยู่	86 (22.4)	167 (43.5)	109 (28.4)	7 (1.8)	9 (2.3)	6 (1.6)	3.83	มาก	12
18	มีความซื่อสัตย์ต่อคู่ ครองและครอบครัว	155 (40.4)	152 (39.6)	65 (16.9)	2 (.5)	2 (.5)	8 (2.1)	4.12	มากที่สุด	3
19	รู้จักการยับยั้งชั่งใจ เมื่ออารมณ์ขุ่นมัว	79 (20.6)	155 (40.4)	131 (34.1)	15 (3.9)	1 (.3)	3 (.8)	3.78	มาก	14
20	มีสติกับสถานการณ์ ทุกประเภท	69 (18.0)	130 (33.9)	172 (44.8)	10 (2.6)	1 (.3)	2 (.5)	3.67	มาก	17
21	เสียสละความสุข ส่วนตัวเพื่อความสุข ของ ครอบครัว	129 (33.6)	154 (40.1)	98 (25.5)	-	2 (.5)	1 (.3)	4.07	มาก	4
22	เสียสละความสุข ส่วนตัวเพื่อน ความสุขส่วนรวม	66 (17.2)	133 (34.6)	167 (43.5)	12 (3.1)	5 (1.3)	1 (.3)	3.63	มาก	19
ภาพรวม								3.82	มาก	

เมื่อพิจารณาในประเด็นความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติหลักพุทธธรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมจะมีความคิดเห็นการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในระดับที่มาก (3.82) ซึ่งจะพบได้ในหลายๆ ข้อ รวมถึง 18 ข้อ จาก 22 ข้อ เช่น ข้อเสียสละ (4.07) ตรงไปตรงมา (4.01) เป็นต้น สำหรับในข้อที่มากที่สุด คือ ข้อ 4 ว่าด้วยเรื่องไม่ทุจริตมีค่าเฉลี่ยมากถึง (4.30) นอกจากนี้ในข้อที่ว่าด้วยเรื่องการรักษาคบครัวและความซื่อสัตย์ก็มีค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน (4.22 และ 4.12 ตามลำดับ)

ตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นแบ่งเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมาย และ ลำดับของหลักการก่อตั้งของชุมชนจำแนกในแต่ละด้าน

ที่	หลักการก่อตั้ง ชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{x}	ความหมาย	ลำดับ
1	การมีส่วนร่วมในการ ก่อตั้งชุมชน	30 (7.8)	96 (25.0)	103 (26.8)	91 (23.7)	64 (16.7)	2.84	ปานกลาง	10
2	ในอดีตชุมชนมีการ นับถือสถานที่ศักดิ์ สิทธิ์	65 (16.9)	166 (43.2)	117 (30.5)	23 (6.0)	13 (3.4)	3.64	มาก	4
3	ไม่ได้รับความเป็น ธรรมจากเจ้าของที่ ดิน	21 (5.5)	74 (19.3)	143 (37.2)	65 (16.9)	81 (21.1)	2.71	ปานกลาง	11
4	ในอดีตรู้สึกก้าวโรค ระบาด	100 (26.0)	140 (36.5)	112 (29.2)	18 (4.7)	14 (3.6)	3.77	มาก	2
5	ได้รับการบริการจาก ภาครัฐเรื่องสาธารณ ูปโภคอย่างเพียงพอ	28 (7.3)	92 (24.0)	143 (37.2)	68 (17.7)	53 (13.8)	2.93	ปานกลาง	9
6	โจรผู้ร้ายเป็นอุป สรรคในการประ กอบอาชีพ	71 (18.5)	147 (38.3)	88 (22.9)	54 (14.1)	24 (6.3)	3.49	มาก	7

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	หลักการก่อตั้งชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{x}	ความหมาย	ลำดับ
7	ชาวบ้านช่วยกัน รักษาความปลอดภัย ให้กับชุมชนของตน ดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐ ดูแล	53 (13.8)	130 (33.9)	170 (44.3)	25 (6.5)	6 (1.6)	3.52	มาก	6
8	วัดเป็นศูนย์รวม ของ คนในชุมชน	99 (25.8)	134 (34.9)	120 (31.3)	28 (7.3)	3 (.8)	3.78	มาก	1
9	การเป็นอยู่ในชุมชน เป็นแบบตัวใครตัว มัน	65 (16.9)	133 (34.6)	136 (35.4)	42 (10.9)	8 (2.1)	3.53	มาก	5
10	พระสงฆ์ยังมีบทบาท ต่อการรวมตัวกัน ของชุมชน	78 (20.3)	148 (38.5)	125 (32.6)	30 (7.8)	3 (.8)	3.70	มาก	3
11	ชุมชนรวมตัวกัน อย่างเข้มแข็ง	63 (16.4)	106 (27.6)	181 (47.1)	25 (6.5)	9 (2.3)	3.49	มาก	7
ภาพรวม							3.40	มาก	

เมื่อพิจารณาในประเด็นความคิดเห็นในหลักการก่อตั้งของชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า
ในภาพรวมจะมีความคิดเห็นต่อการก่อตั้งของชุมชนในระดับที่มาก (3.78) ซึ่งจะพบได้ในหลาย ๆ
ข้อ รวม 8 ข้อ จาก 11 ข้อ เช่น ประเด็นโรคระบาด (3.77) พระสงฆ์มีบทบาท (3.70) เป็นต้น
อย่างไรก็ดีในข้อที่ว่าด้วยการก่อตั้งชุมชน แม้จะมีระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับ
น้อยที่สุดจากทั้งหมด 11 ข้อ แต่ก็ยังคงมีค่าความหมายในระดับปานกลาง

4.3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทั่วไปของคนในชุมชนที่แตกต่างกันจะมีการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชุมชนและชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ลักษณะทั่วไปของคนในชุมชนที่แตกต่างกันจะมีระดับความเกี่ยวข้องกับหลักการก่อตั้งชุมชนแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 หลักพุทธธรรมมีผลต่อการก่อตัวของชุมชน

สมมติฐานที่ 4 การประยุกต์หลักพุทธธรรมน่าจะมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทั่วไปของคนในชุมชนที่แตกต่างกันจะมีการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชุมชนและชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 ประชากรในชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักพุทธธรรมมาใช้แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามเพศ

หลักพุทธธรรม	ชาย	หญิง	t-test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ	3.58	3.44	1.061	.290
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	3.33	3.36	.182	.856
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	3.86	4.06	-1.817	.070
4. การไม่ชอบคนคนโกงหรือไม่ทุจริต	4.27	4.38	-1.156	.249
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	4.15	4.26	-1.199	.231
6. การขอบพุดตรงไปตรงมา	4.00	4.02	-.182	.855
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	3.86	3.88	-.264	.792
8. การพุดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	3.69	3.68	.096	.923
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน	3.75	3.69	.601	.548
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	3.60	3.60	-.005	.996

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ชาย	หญิง	t-test	Sign
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	3.89	4.05	-1.528	.127
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของตน	3.90	4.02	-1.311	.191
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	3.91	3.97	-.695	.487
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม	3.79	3.89	-1.078	.282
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	3.66	3.68	-.234	.815
16. การใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	3.83	3.78	.541	.589
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ทำอยู่	3.92	3.85	.667	.505
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและครอบครัว	4.07	4.32	-2.757	.006
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว	3.89	3.76	1.323	.187
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท	3.78	3.64	1.484	.139
21. การเสียดสีความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของครอบครัว	4.07	4.07	-.064	.949
22. เสียดสีความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม	3.72	3.61	1.080	.281

จากตารางที่ 4 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเพศ พบว่า หลักพฤติกรรมเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 1 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ด้านมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและครอบครัว โดยที่ผู้ปฏิบัติที่เป็นผู้หญิง ($\bar{x} = 4.32$) มีความซื่อสัตย์มากกว่าผู้ชาย ($\bar{x} = 4.07$)

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามอายุ

หลักพุทธธรรม	ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ	ต่ำกว่า 29 ปี	3.27	1.13	4.416	.002
	30 - 39 ปี	3.60	1.01		
	40 - 49 ปี	3.63	1.10		
	50 - 59 ปี	3.48	1.03		
	60 ปีขึ้นไป	4.33	1.54		
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	ต่ำกว่า 29 ปี	3.16	1.36	1.847	.119
	30 - 39 ปี	3.44	1.30		
	40 - 49 ปี	3.64	1.48		
	50 - 59 ปี	3.29	1.60		
	60 ปีขึ้นไป	3.67	1.91		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	ต่ำกว่า 29 ปี	3.89	1.03	2.245	.064
	30 - 39 ปี	4.00	.92		
	40 - 49 ปี	4.26	.90		
	50 - 59 ปี	3.94	1.03		
	60 ปีขึ้นไป	4.33	1.29		
4. การไม่ชอบคนคนโกงหรือไม่ทุจริต	ต่ำกว่า 29 ปี	4.26	.79	1.708	.147
	30 - 39 ปี	4.42	.85		
	40 - 49 ปี	4.37	.75		
	50 - 59 ปี	4.45	.72		
	60 ปีขึ้นไป	4.73	1.22		
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	ต่ำกว่า 29 ปี	4.11	.80	2.413	.049
	30 - 39 ปี	4.34	.67		
	40 - 49 ปี	4.38	.83		
	50 - 59 ปี	4.16	.64		
	60 ปีขึ้นไป	4.20	.68		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
6. ชอบพูดตรงไปตรงมา	ต่ำกว่า 29 ปี	3.81	.87	5.366	.000
	30 - 39 ปี	4.04	.83		
	40 - 49 ปี	4.27	.84		
	50 - 59 ปี	4.26	.77		
	60 ปีขึ้นไป	4.33	.72		
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	ต่ำกว่า 29 ปี	3.66	.88	5.736	.000
	30 - 39 ปี	3.94	.82		
	40 - 49 ปี	4.15	.78		
	50 - 59 ปี	4.10	.94		
	60 ปีขึ้นไป	4.20	.94		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	ต่ำกว่า 29 ปี	3.50	.78	6.348	.000
	30 - 39 ปี	3.68	.78		
	40 - 49 ปี	4.03	.76		
	50 - 59 ปี	3.81	.79		
	60 ปีขึ้นไป	3.87	.83		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน	ต่ำกว่า 29 ปี	3.48	.89	6.169	.000
	30 - 39 ปี	3.83	.83		
	40 - 49 ปี	3.96	.75		
	50 - 59 ปี	4.00	.77		
	60 ปีขึ้นไป	3.87	1.19		
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	ต่ำกว่า 29 ปี	3.40	.92	4.852	.001
	30 - 39 ปี	3.67	.94		
	40 - 49 ปี	3.89	.81		
	50 - 59 ปี	3.77	.88		
	60 ปีขึ้นไป	3.87	.92		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	ต่ำกว่า 29 ปี	3.82	1.02	4.325	.002
	30 - 39 ปี	4.02	.92		
	40 - 49 ปี	4.19	.84		
	50 - 59 ปี	4.42	.85		
	60 ปีขึ้นไป	4.33	.72		
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของตน	ต่ำกว่า 29 ปี	3.87	.82	2.415	.048
	30 - 39 ปี	3.99	.77		
	40 - 49 ปี	4.10	.78		
	50 - 59 ปี	4.23	.92		
	60 ปีขึ้นไป	4.27	.70		
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	ต่ำกว่า 29 ปี	3.81	.92	2.664	.032
	30 - 39 ปี	3.98	.75		
	40 - 49 ปี	4.12	.80		
	50 - 59 ปี	4.13	.99		
	60 ปีขึ้นไป	4.27	.80		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม	ต่ำกว่า 29 ปี	3.87	.83	1.572	.181
	30 - 39 ปี	3.99	.81		
	40 - 49 ปี	4.10	.74		
	50 - 59 ปี	4.23	.79		
	60 ปีขึ้นไป	4.27	.92		
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	ต่ำกว่า 29 ปี	3.52	.86	3.417	.009
	30 - 39 ปี	3.71	.85		
	40 - 49 ปี	3.93	.87		
	50 - 59 ปี	3.81	.83		
	60 ปีขึ้นไป	3.80	.68		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
16. การใช้จ่ายอย่างไม่พุ่มเฟิยหรือ สุรุ่ยสุร่ายเกินไป	ต่ำกว่า 29 ปี	3.76	.89	1.836	.121
	30 - 39 ปี	3.65	1.07		
	40 - 49 ปี	3.97	.79		
	50 - 59 ปี	3.87	.89		
	60 ปีขึ้นไป	4.00	.70		
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ทำ อยู่	ต่ำกว่า 29 ปี	3.83	.89	1.627	.167
	30 - 39 ปี	3.75	1.07		
	40 - 49 ปี	3.93	.79		
	50 - 59 ปี	4.06	.89		
	60 ปีขึ้นไป	4.27	.70		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและ ครอบครัว	ต่ำกว่า 29 ปี	4.28	.91	1.766	.135
	30 - 39 ปี	4.06	.73		
	40 - 49 ปี	4.34	.67		
	50 - 59 ปี	4.35	.80		
	60 ปีขึ้นไป	4.40	.63		
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งเมื่ออารมณ์ ขุ่นมัว	ต่ำกว่า 29 ปี	3.67	.85	3.294	.011
	30 - 39 ปี	3.89	.85		
	40 - 49 ปี	4.00	.78		
	50 - 59 ปี	3.58	.85		
	60 ปีขึ้นไป	4.07	.80		
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุก ประเภท	ต่ำกว่า 29 ปี	3.53	.79	3.841	.004
	30 - 39 ปี	3.73	.80		
	40 - 49 ปี	3.95	.85		
	50 - 59 ปี	3.61	.84		
	60 ปีขึ้นไป	3.93	.88		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงอายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
21. การเสียดสีความสุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขของครอบครัว	ต่ำกว่า 29 ปี	3.97	.88	2.267	.061
	30 - 39 ปี	4.06	.70		
	40 - 49 ปี	4.29	.74		
	50 - 59 ปี	4.03	.75		
	60 ปีขึ้นไป	4.27	.70		
22. การเสียดสีความสุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขส่วนรวม	ต่ำกว่า 29 ปี	3.51	.88	4.072	.003
	30 - 39 ปี	3.59	.82		
	40 - 49 ปี	3.96	.79		
	50 - 59 ปี	3.68	.79		
	60 ปีขึ้นไป	3.87	.83		

จากตารางที่ 5 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามอายุพบว่า พบว่า หลักพฤติกรรมส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 10 ด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การรักษาศีล ผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปจะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุที่ต่ำกว่า

ด้านที่ 2 การชอบพูดตรงไปตรงมา ผู้ที่มีอายุ 40-60 ปี ขึ้นไป จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 3 การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่มีอายุ 40-60 ปี ขึ้นไป จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 4 การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่ ผู้ที่มีอายุ 40-60 ปี ขึ้นไป จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 5 การร่วมกันช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน ผู้ที่มีอายุ 40-60 ปี ขึ้นไปจะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 6 การให้ความร่วมมือกับชุมชนผู้ที่มีอายุ 40-60 ปี ขึ้นไปจะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 7 การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน ผู้ที่มีอายุ 30-60 ปี ขึ้นไป จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 8 การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน ผู้ที่มีอายุ 40-60 ปี ขึ้นไปจะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 9 การมีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท ผู้ที่มีอายุ 30-60 ปี ขึ้นไป จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ด้านที่ 10 การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม ผู้ที่มีอายุ 40-60 ปี ขึ้นไป จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรม จำแนกตามการศึกษา

หลักพุทธธรรม	การศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวัน พระ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.43	1.14	.982	.375
	ปริญญาตรี	3.53	1.08		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.80	1.37		
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.33	1.42	1.639	.196
	ปริญญาตรี	3.33	1.43		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.00	1.20		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่ เกี่ยวข้องกับอบายมุข	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.00	1.03	.831	.436
	ปริญญาตรี	3.99	.97		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.33	.62		
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือ ทุจริต	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.35	.83	1.287	.277
	ปริญญาตรี	4.31	.82		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.67	.62		
5. การสร้างความรักต่อครอบครัว อย่างสม่ำเสมอ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.22	.76	.064	.938
	ปริญญาตรี	4.24	.78		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.27	.70		
6. การขอบุคคลตรงไปตรงมา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.02	.82	.766	.466
	ปริญญาตรี	3.98	.96		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.27	.70		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	การศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.84	.93	.962	.383
	ปริญญาตรี	3.94	.78		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.07	.59		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.64	.80	3.624	.028
	ปริญญาตรี	3.71	.78		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.20	.86		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.65	.91	2.003	.136
	ปริญญาตรี	3.84	.82		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.73	.70		
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.53	.95	2.111	.123
	ปริญญาตรี	3.73	.86		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.80	.77		
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.00	.98	.136	.873
	ปริญญาตรี	4.01	.97		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.13	.64		
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของตน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.94	.83	1.121	.327
	ปริญญาตรี	4.06	.78		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.13	.83		
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.92	.85	.6280	.534
	ปริญญาตรี	4.02	.90		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.07	1.03		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.77	.84	5.579	.004
	ปริญญาตรี	4.07	.73		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.80	.68		
15. ท่านคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.62	.87	1.711	.182
	ปริญญาตรี	3.78	.82		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.87	.99		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	การศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-test	Sign
16. ท่านใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือย หรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.73	.86	2.385	.093
	ปริญญาตรี	3.93	.80		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.73	1.22		
17. ไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ทำ อยู่	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.84	.98	.720	.487
	ปริญญาตรี	3.88	.79		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.13	.74		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง และครอบครัว	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.27	.88	1.489	.227
	ปริญญาตรี	4.18	.69		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.53	.52		
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่อ อารมณ์ขุ่นมัว	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.74	.86	1.642	.195
	ปริญญาตรี	3.88	.83		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.00	.76		
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุก ประเภท	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.64	.82	.979	.377
	ปริญญาตรี	3.74	.85		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.87	.74		
21. การเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อความสุขของครอบครัว	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.10	.82	.398	.672
	ปริญญาตรี	4.02	.78		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	4.07	.80		
22. การเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อความสุขส่วนรวม	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.60	.83	1.397	.249
	ปริญญาตรี	3.69	.91		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.93	.80		

ตารางที่ 6 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตารางระดับการศึกษา พบว่า หลักพฤติกรรมเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 1 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยที่การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม ผู้ที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 4.07$) ปริญญาโทหรือสูงกว่า ($\bar{x} = 3.80$) จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = 3.77$)

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

หลักพุทธธรรม	เขตหลักสี่	บางขุนเทียน	T-Test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ	3.72	3.23	4.305	.000
2. ท่านเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	3.58	3.12	3.266	.001
3. การรักษาสุภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับ อบายมุข	4.09	3.92	1.691	.092
4. การไม่ชอบคนคนโกงหรือไม่ทุจริต	4.29	4.42	-1.528	.127
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่าง สม่ำเสมอ	4.19	4.27	1.063	.288
6. การชอบพูดตรงไปตรงมา	4.08	3.95	1.478	.140
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	4.06	3.69	4.137	.000
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	3.91	3.45	5.798	.000
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายใน ชุมชน	3.92	3.49	4.903	.000
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	3.77	3.44	3.583	.000
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือ หมู่บ้าน	4.11	3.91	2.081	.038
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของ ตน	4.06	3.91	1.764	.079
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	3.98	3.93	.655	.513
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม	3.94	3.79	1.805	3.82
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	3.89	3.46	4.946	.000
16. การใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่าย เกินไป	3.88	3.71	1.955	.051
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ทำอยู่	3.81	3.92	-1.197	.232
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและครอบครัว	4.14	.36	-2.717	.007
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งมืออารมณ์ขุ่นมัว	3.97	3.62	4.173	.000
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท	3.85	3.52	4.001	.000

ตารางที่ 7 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	เขตหลักสี่	บางขุนเทียน	T-Test	Sign
21. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของครอบครัว	3.97	4.17	-2.383	.081
22. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม	3.85	3.43	4.877	.000

จากตารางที่ 7 เป็นตารางเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยพบว่า หลักพุทธธรรม 11 ด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 11 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 2 การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 3 การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 4 การพูดจาสร้างสรรคทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่ ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 5 การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 6 การให้ความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 7 การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 8 การมีความซื่อสัตย์ ต่อคู่ครองและครอบครัว ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่

ด้านที่ 9 รู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 10 การมีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 11 การเสียดสีความสุขเพื่อความสุขส่วนรวม ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในเขตหลักสี่ จะมีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตบางขุนเทียน

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามช่วงเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน

หลักพุทธธรรม	ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่ว่าวันพระ	ต่ำกว่า 10 ปี	3.35	1.14	2.558	.038
	10 – 20 ปี	3.43	1.13		
	21 – 30 ปี	3.81	1.09		
	31 – 40 ปี	3.88	.99		
	มากกว่า 40 ปี	3.50	1.00		
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	ต่ำกว่า 10 ปี	3.16	1.28	2.007	.093
	10 – 20 ปี	3.49	2.56		
	21 – 30 ปี	3.52	1.54		
	31 – 40 ปี	3.88	1.05		
	มากกว่า 40 ปี	3.00	1.83		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	ต่ำกว่า 10 ปี	3.92	1.04	.940	.441
	10 – 20 ปี	4.09	.91		
	21 – 30 ปี	4.13	.94		
	31 – 40 ปี	3.88	.86		
	มากกว่า 40 ปี	4.25	2.22		
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือทุจริต	ต่ำกว่า 10 ปี	4.29	.84	1.095	.359
	10 – 20 ปี	4.35	.78		
	21 – 30 ปี	4.51	.78		
	31 – 40 ปี	4.35	.79		
	มากกว่า 40 ปี	4.75	1.26		

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	ต่ำกว่า 10 ปี	4.26	.74	1.036	.389
	10 – 20 ปี	4.15	.77		
	21 – 30 ปี	4.29	.79		
	31 – 40 ปี	4.12	.86		
	มากกว่า 40 ปี	4.75	.50		
6. การขอบพุดตรงไปตรงมา	ต่ำกว่า 10 ปี	3.95	.85	1.604	.173
	10 – 20 ปี	4.02	.85		
	21 – 30 ปี	4.17	.94		
	31 – 40 ปี	3.94	.66		
	มากกว่า 40 ปี	4.75	.50		
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.76	.93	4.738	.001
	10 – 20 ปี	3.89	.79		
	21 – 30 ปี	4.03	.84		
	31 – 40 ปี	4.24	.56		
	มากกว่า 40 ปี	5.25	.50		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	ต่ำกว่า 10 ปี	3.60	.82	1.936	.104
	10 – 20 ปี	3.70	.79		
	21 – 30 ปี	3.87	.75		
	31 – 40 ปี	3.59	.71		
	มากกว่า 40 ปี	4.25	.96		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.57	.92	4.357	.002
	10 – 20 ปี	3.72	.78		
	21 – 30 ปี	3.95	.87		
	31 – 40 ปี	4.00	.71		
	มากกว่า 40 ปี	4.75	1.26		

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.47	.93	3.994	.003
	10 – 20 ปี	3.61	.86		
	21 – 30 ปี	3.95	.83		
	31 – 40 ปี	3.82	1.01		
	มากกว่า 40 ปี	3.60	1.63		
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.83	1.06	3.459	.009
	10 – 20 ปี	4.16	.81		
	21 – 30 ปี	4.25	.82		
	31 – 40 ปี	3.94	.83		
	มากกว่า 40 ปี	4.00	1.41		
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของตน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.92	.83	.730	.572
	10 – 20 ปี	4.02	.80		
	21 – 30 ปี	4.11	.81		
	31 – 40 ปี	4.00	.71		
	มากกว่า 40 ปี	4.00	1.15		
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	ต่ำกว่า 10 ปี	3.90	.80	1.889	.112
	10 – 20 ปี	4.02	.96		
	21 – 30 ปี	4.08	.87		
	31 – 40 ปี	3.88	.60		
	มากกว่า 40 ปี	3.00	1.63		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม	ต่ำกว่า 10 ปี	3.83	.84	.570	.685
	10 – 20 ปี	3.85	.71		
	21 – 30 ปี	4.00	.80		
	31 – 40 ปี	3.88	.78		
	มากกว่า 40 ปี	3.75	1.89		

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.58	.81	1.833	.122
	10 – 20 ปี	3.69	.94		
	21 – 30 ปี	3.84	.88		
	31 – 40 ปี	3.88	.78		
	มากกว่า 40 ปี	4.25	.50		
16. การใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	ต่ำกว่า 10 ปี	3.73	.84	1.409	.230
	10 – 20 ปี	3.83	.88		
	21 – 30 ปี	3.97	.82		
	31 – 40 ปี	3.71	.85		
	มากกว่า 40 ปี	3.25	1.71		
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ทำอยู่	ต่ำกว่า 10 ปี	3.87	.98	1.685	.153
	10 – 20 ปี	3.88	.83		
	21 – 30 ปี	3.97	.82		
	31 – 40 ปี	3.53	.87		
	มากกว่า 40 ปี	3.00	1.63		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและครอบครัว	ต่ำกว่า 10 ปี	4.29	.88	.383	.821
	10 – 20 ปี	4.17	.81		
	21 – 30 ปี	4.27	.68		
	31 – 40 ปี	4.29	.59		
	มากกว่า 40 ปี	4.25	.96		
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว	ต่ำกว่า 10 ปี	3.72	.86	1.415	.228
	10 – 20 ปี	3.92	.79		
	21 – 30 ปี	3.79	.90		
	31 – 40 ปี	3.82	.64		
	มากกว่า 40 ปี	3.25	1.26		

ตารางที่ 8 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท	ต่ำกว่า 10 ปี	3.61	.80	2.492	.043
	10 – 20 ปี	3.69	.84		
	21 – 30 ปี	3.76	.80		
	31 – 40 ปี	3.88	.86		
	มากกว่า 40 ปี	3.75	1.26		
21. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขส่วนรวม	ต่ำกว่า 10 ปี	4.03	.83	1.162	.327
	10 – 20 ปี	4.08	.77		
	21 – 30 ปี	4.16	.72		
	31 – 40 ปี	4.29	.69		
	มากกว่า 40 ปี	3.50	1.73		
22. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขส่วนรวม	ต่ำกว่า 10 ปี	3.59	.86	3.054	.017
	10 – 20 ปี	3.64	.82		
	21 – 30 ปี	3.76	.86		
	31 – 40 ปี	4.00	.90		
	มากกว่า 40 ปี	2.50	1.91		

จากตารางที่ 8 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามช่วงเวลาการอยู่อาศัย พบว่า หลักพฤติกรรมเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันยกเว้น 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 ความเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลา 21 – มากกว่า 40 ปี มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลาที่ต่ำกว่า

ด้านที่ 2 การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน ผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลา 31 – มากกว่า 40 ปี มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลาที่ต่ำกว่า

ด้านที่ 3 การให้ความร่วมมือกับชุมชน ผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลา 10 – มากกว่า 40 ปี มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลาที่ต่ำกว่า

ด้านที่ 4 การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน ผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลา 10 – มากกว่า 40 ปี มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่อาศัยช่วงเวลาที่ต่ำกว่า

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามภูมิภาค

หลักพุทธธรรม	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ	เหนือ	3.35	1.08	4.873	.001
	อีสาน	3.12	1.19		
	กลาง	3.66	1.05		
	ตะวันออก	3.60	1.35		
	ใต้	3.76	1.05		
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	เหนือ	3.13	1.15	3.335	.011
	อีสาน	3.02	1.44		
	กลาง	3.54	1.47		
	ตะวันออก	3.27	1.39		
	ใต้	3.74	1.21		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	เหนือ	3.85	.97	1.665	.157
	อีสาน	3.86	1.17		
	กลาง	4.14	.88		
	ตะวันออก	4.00	1.25		
	ใต้	4.00	.85		
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือทุจริต	เหนือ	4.35	.77	1.216	.304
	อีสาน	4.37	.92		
	กลาง	4.39	.76		
	ตะวันออก	3.93	1.10		
	ใต้	4.26	.67		
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	เหนือ	4.24	.79	.624	.646
	อีสาน	4.23	.70		
	กลาง	4.23	.81		
	ตะวันออก	3.93	.70		
	ใต้	4.29	.72		

ตารางที่ 9 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
6. การชอบพูดตรงไปตรงมา	เหนือ	3.89	1.02	2.163	.073
	อีสาน	3.85	.87		
	กลาง	4.13	.81		
	ตะวันออก	3.93	.80		
	ใต้	4.09	.83		
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	เหนือ	3.87	.88	5.570	.000
	อีสาน	3.57	.92		
	กลาง	4.04	.80		
	ตะวันออก	3.80	.86		
	ใต้	4.03	.87		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	เหนือ	3.63	.80	3.094	.016
	อีสาน	3.48	.80		
	กลาง	3.78	.79		
	ตะวันออก	3.73	.59		
	ใต้	3.88	.81		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	เหนือ	3.70	.94	4.054	.003
	อีสาน	3.44	.91		
	กลาง	3.83	.84		
	ตะวันออก	3.87	.64		
	ใต้	3.91	.87		
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	เหนือ	3.78	1.03	2.934	.021
	อีสาน	3.81	.93		
	กลาง	3.59	.88		
	ตะวันออก	3.93	.80		
	ใต้	3.88	.88		

ตารางที่ 9 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
6. การชอบพูดตรงไปตรงมา	เหนือ	3.89	1.02	2.163	.073
	อีสาน	3.85	.87		
	กลาง	4.13	.81		
	ตะวันออก	3.93	.80		
	ใต้	4.09	.83		
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	เหนือ	3.87	.88	5.570	.000
	อีสาน	3.57	.92		
	กลาง	4.04	.80		
	ตะวันออก	3.80	.86		
	ใต้	4.03	.87		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	เหนือ	3.63	.80	3.094	.016
	อีสาน	3.48	.80		
	กลาง	3.78	.79		
	ตะวันออก	3.73	.59		
	ใต้	3.88	.81		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	เหนือ	3.70	.94	4.054	.003
	อีสาน	3.44	.91		
	กลาง	3.83	.84		
	ตะวันออก	3.87	.64		
	ใต้	3.91	.87		
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	เหนือ	3.78	1.03	2.934	.021
	อีสาน	3.81	.93		
	กลาง	3.59	.88		
	ตะวันออก	3.93	.80		
	ใต้	3.88	.88		

ตารางที่ 9 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
16. การใช้จ่ายอย่างไม่พุ่มเฟิย หรือสุรุษสุร่าย	เหนือ	3.85	.82	2.171	.072
	อีสาน	3.63	.88		
	กลาง	3.83	.85		
	ตะวันออก	3.67	.72		
	ใต้	4.09	.90		
17. ไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ ทำอยู่	เหนือ	3.87	.86	.718	.580
	อีสาน	3.87	1.13		
	กลาง	3.84	.80		
	ตะวันออก	3.60	1.60		
	ใต้	4.06	.74		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง และครอบครัว	เหนือ	4.15	.79	1.351	.251
	อีสาน	4.28	.87		
	กลาง	4.21	.78		
	ตะวันออก	4.67	.90		
	ใต้	4.32	.77		
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่อ อารมณ์พุ่งมั่ว	เหนือ	3.93	.83	1.166	.325
	อีสาน	3.66	.87		
	กลาง	3.84	.82		
	ตะวันออก	3.80	1.08		
	ใต้	3.76	.78		
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุก ประเภท	เหนือ	3.70	.76	.786	.535
	อีสาน	3.59	.86		
	กลาง	3.71	.81		
	ตะวันออก	3.93	.96		
	ใต้	3.74	.79		

ตารางที่ 9 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
21. การเสียดความสุขส่วนตัว เพื่อความสุขส่วนรวม	เหนือ	4.09	.84	3.649	.006
	อีสาน	4.25	.77		
	กลาง	3.99	.80		
	ตะวันออก	3.53	.83		
	ใต้	4.15	.74		
22. การเสียดความสุขส่วนตัว เพื่อความสุขส่วนรวม	เหนือ	3.61	.93	2.198	.069
	อีสาน	3.49	.82		
	กลาง	3.71	.81		
	ตะวันออก	3.47	1.19		
	ใต้	3.91	.87		

จากตารางที่ 9 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามภูมิภาค พบว่า หลักพุทธธรรมเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ ผู้ปฏิบัติที่อาศัยภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้มีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านที่ 2 การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ มีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านที่ 3 การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ, ภาคกลาง, ภาคตะวันออกและภาคใต้ มีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านที่ 4 การเสียดความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของครอบครัว ผู้ปฏิบัติที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ มีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามเชื้อชาติ

หลักพุทธธรรม	เชื้อชาติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้น วันพระ	ไทย	3.88	1.12	1.449	.228
	จีน	3.56	1.13		
	มอญ	2.00	1.41		
	อื่น ๆ	3.00	1.41		
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	ไทย	3.32	1.38	.817	.485
	จีน	3.59	1.66		
	มอญ	4.50	2.12		
	อื่น ๆ	3.50	2.08		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	ไทย	4.01	.99	.121	.948
	จีน	4.06	.95		
	มอญ	4.00	1.41		
	อื่น ๆ	3.75	1.89		
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือทุจริต	ไทย	4.35	.83	.890	.446
	จีน	4.44	.67		
	มอญ	3.50	.71		
	อื่น ๆ	4.50	1.00		
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	ไทย	4.21	.76	.887	.448
	จีน	4.41	.76		
	มอญ	4.00	1.41		
	อื่น ๆ	4.50	.58		
6. การขอบพุดตรงไปตรงมา	ไทย	3.98	.87	1.593	.191
	จีน	4.25	.76		
	มอญ	4.50	.71		
	อื่น ๆ	4.50	1.00		

ตารางที่ 10 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	เชื้อชาติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	ไทย	3.85	.88	1.692	.168
	จีน	4.13	.75		
	มอญ	4.00	1.41		
	อื่น ๆ	4.50	.58		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	ไทย	3.67	.80	.431	.731
	จีน	3.78	.71		
	มอญ	3.50	.71		
	อื่น ๆ	4.00	1.41		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน	ไทย	3.69	.88	1.622	.184
	จีน	4.00	.72		
	มอญ	3.50	.71		
	อื่น ๆ	3.25	1.50		
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	ไทย	3.60	.94	.080	.971
	จีน	3.66	.75		
	มอญ	3.50	.71		
	อื่น ๆ	3.75	.96		
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	ไทย	4.02	.94	1.741	.158
	จีน	3.94	.98		
	มอญ	2.50	2.12		
	อื่น ๆ	4.00	1.41		
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของตน	ไทย	3.98	.83	.415	.742
	จีน	4.03	.69		
	มอญ	4.50	.71		
	อื่น ๆ	3.75	.96		

ตารางที่ 10 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	เชื้อชาติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	ไทย	3.97	.85	4.128	.007
	จีน	3.94	.95		
	มอญ	4.50	.71		
	อื่น ๆ	2.50	1.29		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม	ไทย	3.87	.81	.805	.492
	จีน	3.72	.77		
	มอญ	4.50	.71		
	อื่น ๆ	4.00	.82		
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	ไทย	3.67	.87	.621	.602
	จีน	3.69	.82		
	มอญ	4.50	.71		
	อื่น ๆ	3.75	.96		
16. การใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	ไทย	3.82	.86	2.937	.033
	จีน	3.63	.71		
	มอญ	4.50	.71		
	อื่น ๆ	2.75	1.26		
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การทำงานที่ทำอยู่	ไทย	3.88	.92	.218	.884
	จีน	3.75	.84		
	มอญ	4.00	1.41		
	อื่น ๆ	3.75	.96		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อผู้ครองและครอบครัว	ไทย	4.26	.82	.330	.804
	จีน	4.13	.71		
	มอญ	4.50	.71		
	อื่น ๆ	4.25	1.50		

ตารางที่ 10 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	เชื้อชาติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่อ อารมณ์พุ่งมั่ว	ไทย	4.21	.83	.983	.401
	จีน	4.41	1.04		
	มอญ	4.00	.71		
	อื่น ๆ	4.50	.50		
14. การมีสติกับสถานการณ์ ทุกประเภท	ไทย	3.69	.81	1.091	.353
	จีน	3.63	.91		
	มอญ	4.00	1.41		
	อื่น ๆ	3.00	.82		
15. การเสียสละความสุข ส่วนตัวเพื่อความสุขของ ครอบครัว	ไทย	4.08	.79	1.666	.174
	จีน	4.00	.76		
	มอญ	5.00	.00		
	อื่น ๆ	3.50	1.73		
16. การเสียสละความสุข ส่วนตัวเพื่อความสุข ส่วนรวม	ไทย	3.65	.85	.782	.504
	จีน	3.63	.87		
	มอญ	3.50	.71		
	อื่น ๆ	3.00	1.41		

จากตารางที่ 10 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเชื้อชาติ พบว่า หลักพฤติกรรมเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 1 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ด้านการลุกขึ้นตั้งแต่เช้าตรู่ ผู้ที่มีเชื้อชาติมอญ ($\bar{x} = 4.50$) จะมีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าคนเชื้อชาติไทย ($\bar{x} = 3.97$) เชื้อชาติจีน ($\bar{x} = 3.94$) และเชื้อชาติอื่น ๆ ($\bar{x} = 2.50$)

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบหลักพฤติกรรมจำแนกตามอาชีพ

หลักพฤติกรรม	อาชีพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
1. การรักษาสิลทุกวันไม่เว้นวันพระ	เกษตรกร	3.16	1.14	1.874	.134
	ข้าราชการ	3.76	1.09		
	รับจ้างทั่วไป	3.42	1.08		
	อื่น ๆ	3.52	1.21		
2.การเข้าวัดรักษาสีลทุกวันพระ	เกษตรกร	3.36	1.35	2.296	.077
	ข้าราชการ	3.84	1.31		
	รับจ้างทั่วไป	3.25	1.30		
	อื่น ๆ	3.32	1.65		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับ อบายมุข	เกษตรกร	4.28	.84	1.417	.237
	ข้าราชการ	4.04	.79		
	รับจ้างทั่วไป	3.92	1.02		
	อื่น ๆ	4.09	1.06		
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือทุจริต	เกษตรกร	4.04	.79	2.161	.092
	ข้าราชการ	4.49	.74		
	รับจ้างทั่วไป	4.32	.84		
	อื่น ๆ	4.83	.80		
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่าง สม่ำเสมอ	เกษตรกร	4.24	1.01	.860	.462
	ข้าราชการ	4.24	.80		
	รับจ้างทั่วไป	4.17	.72		
	อื่น ๆ	4.32	.76		
6. การชอบพูดตรงไปตรงมา	เกษตรกร	4.12	.78	1.188	.314
	ข้าราชการ	4.16	.62		
	รับจ้างทั่วไป	3.94	.85		
	อื่น ๆ	4.06	.98		

ตารางที่ 12 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	สถานที่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
16. การใช้จ่ายอย่างไม่พุ่มเฟิยหรือ สุรุษสุร่ายเกินไป	วัด	3.75	.89	1.141	.321
	ศาลา	3.97	.82		
	บ้าน	3.81	.84		
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ทำอยู่	วัด	3.79	.98	1.583	.207
	ศาลา	4.00	.93		
	บ้าน	3.95	.82		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและ ครอบครัว	วัด	4.22	.85	.305	.737
	ศาลา	4.16	.72		
	บ้าน	4.27	.80		
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว	วัด	3.80	.88	4.527	.011
	ศาลา	4.16	.86		
	บ้าน	3.69	.78		
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท	วัด	3.66	.83	2.144	.119
	ศาลา	3.95	.80		
	บ้าน	3.66	.78		
21. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขของครอบครัว	วัด	4.05	.79	1.432	.240
	ศาลา	3.92	.78		
	บ้าน	4.15	.78		
22. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขส่วนรวม	วัด	3.76	.79	4.611	.011
	ศาลา	3.76	.75		
	บ้าน	3.48	.93		

จากตารางที่ 12 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามสถานที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า หลักพุทธธรรมเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 2 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การชอบพูดตรงไปตรงมา ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่วัดและศาลาประชาคม มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมละแวกบ้าน

ด้านที่ 2 การพุดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่วัดและศาลา
มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมละแวกบ้าน

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามกิจกรรม

หลักพุทธธรรม	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวัน พระ	วันเกิด	3.34	.91	2.970	.020
	วันแต่งงาน	4.42	1.16		
	งานเทศกาลประจำปี	3.29	1.37		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.71	1.40		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.44	1.05		
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวัน พระ	วันเกิด	3.44	1.45	4.422	.002
	วันแต่งงาน	4.67	.65		
	งานเทศกาลประจำปี	3.37	1.50		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.77	1.80		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.18	1.31		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่ เกี่ยวข้องกับอบายมุข	วันเกิด	3.93	.79	1.338	.256
	วันแต่งงาน	4.42	.67		
	งานเทศกาลประจำปี	3.76	1.38		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.16	.97		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4.01	.96		
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือ ทุจริต	วันเกิด	4.15	.82	.924	.450
	วันแต่งงาน	4.33	.65		
	งานเทศกาลประจำปี	4.34	.81		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.23	1.23		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4.39	.78		

ตารางที่ 13 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
5. การสร้างความรักต่อ ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	วันเกิด	4.07	.75	1.729	.143
	วันแต่งงาน	4.50	.67		
	งานเทศกาลประจำปี	4.16	.92		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.03	.84		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4.28	.72		
6. การชอบพูดตรงไปตรงมา	วันเกิด	3.88	.98	1.941	.103
	วันแต่งงาน	4.50	.52		
	งานเทศกาลประจำปี	4.05	.84		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.23	.88		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.95	.86		
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้าน โดย ไม่หวังผลตอบแทน	วันเกิด	3.78	.85	1.563	.183
	วันแต่งงาน	4.42	.67		
	งานเทศกาลประจำปี	3.87	1.07		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.03	1.02		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.85	.84		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้ เพื่อนบ้านรักใคร่	วันเกิด	3.61	.77	2.307	.058
	วันแต่งงาน	4.33	.49		
	งานเทศกาลประจำปี	3.71	.69		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.81	.87		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.66	.81		
9. การทำนุช่วยอนุรักษ ทรัพย์ ยากธรรมชาติดภายใน ชุมชน	วันเกิด	3.51	.84	3.173	.014
	วันแต่งงาน	4.50	.67		
	งานเทศกาลประจำปี	3.74	.89		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.81	.79		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.68	.89		

ตารางที่ 13 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
10. การให้ความร่วมมือกับ ชุมชนของท่าน	วันเกิด	3.34	.79	2.520	.041
	วันแต่งงาน	4.25	.75		
	งานเทศกาลประจำปี	3.63	1.15		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.74	.77		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.60	.92		
11. การไม่ละเมิดสิทธิของ เพื่อนร่วมชุมชนหรือ หมู่บ้าน	วันเกิด	3.54	1.00	5.283	.000
	วันแต่งงาน	4.75	.45		
	งานเทศกาลประจำปี	3.89	1.03		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.29	.90		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4.00	.93		
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียง เหมาะสมฐานะของตน	วันเกิด	3.88	.84	2.017	.092
	วันแต่งงาน	4.50	.52		
	งานเทศกาลประจำปี	3.87	.93		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.16	.93		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.96	.77		
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่ เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	วันเกิด	3.85	.76	1.556	.186
	วันแต่งงาน	4.50	.52		
	งานเทศกาลประจำปี	4.08	1.02		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.97	.95		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.93	.86		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้ อย่างเหมาะสม	วันเกิด	3.78	.82	2.367	.052
	วันแต่งงาน	4.33	.65		
	งานเทศกาลประจำปี	4.13	.74		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.81	.98		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.82	.79		

ตารางที่ 13 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	วันเกิด	3.41	.87	4.249	.002
	วันแต่งงาน	4.42	.67		
	งานเทศกาลประจำปี	3.92	.67		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.71	1.10		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.64	.83		
16. การใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	วันเกิด	3.80	.78	2.227	.066
	วันแต่งงาน	4.50	.52		
	งานเทศกาลประจำปี	3.68	.90		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.81	1.05		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.77	.85		
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การทำงานที่ทำอยู่	วันเกิด	3.71	.84	2.030	.090
	วันแต่งงาน	4.50	.52		
	งานเทศกาลประจำปี	3.95	.96		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.97	.80		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.83	.94		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและครอบครัว	วันเกิด	4.22	.72	1.270	.281
	วันแต่งงาน	4.33	.65		
	งานเทศกาลประจำปี	3.97	.72		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.29	.74		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4.28	.85		
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว	วันเกิด	3.54	.87	4.402	.002
	วันแต่งงาน	4.67	.65		
	งานเทศกาลประจำปี	3.71	.98		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.81	.91		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.81	.80		

ตารางที่ 13 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
20. การมีสติกับสถาน- การณ์ทุกประเภท	วันเกิด	3.63	.83	5.484	.000
	วันแต่งงาน	4.67	.49		
	งานเทศกาลประจำปี	3.71	.87		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.90	.87		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.63	.78		
21. การเสียดความสุข ส่วนตัวเพื่อความสุข ของครอบครัว	วันเกิด	3.85	.82	1.605	.172
	วันแต่งงาน	4.42	.67		
	งานเทศกาลประจำปี	3.97	.97		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	4.03	.80		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	4.11	.78		
22. การเสียดความสุข ส่วนตัวเพื่อความสุข ส่วนรวม	วันเกิด	3.17	.89	5.829	.000
	วันแต่งงาน	4.25	.87		
	งานเทศกาลประจำปี	3.92	.91		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.65	.84		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.65	.82		

จากตารางที่ 13 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามกิจกรรมการเข้าวัด พบว่า หลักพุทธธรรมส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 6 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ ผู้ที่เข้าวัดในวันแต่งงาน มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าวัดในวันเกิด งานเทศกาลประจำปี งานศพญาติและเพื่อนบ้าน และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 2 การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน ผู้ที่เข้าวัดในวันแต่งงาน มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่เข้าวัดในงานศพญาติและเพื่อนบ้าน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และผู้ที่เข้าวัดในงานเทศกาล

ด้านที่ 3 การคบสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน ผู้ที่เข้าวัดในวันแต่งงาน มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าวัดในวันเกิด งานเทศกาลประจำปี งานศพญาติและเพื่อนบ้านและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 4 การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว ผู้ที่เข้าวัดในวันแต่งงาน มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าวัดในวันเกิด งานเทศกาลประจำปี งานศพญาติและเพื่อนบ้าน และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 5 มีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท ผู้ที่เข้าวัดในวันแต่งงาน มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าวัดในวันเกิด งานเทศกาลประจำปี งานศพญาติและเพื่อนบ้าน และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 6 การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม ผู้ที่เข้าวัดในวันแต่งงาน มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าวัดในวันเกิด งานเทศกาลประจำปี งานศพญาติและเพื่อนบ้าน และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามความเชื่อ

หลักพุทธธรรม	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
1. การรักษาศีล ธรรมทุกวันไม่ เว้นวันพระ	ผี	3.60	.82	.686	.602
	หมอดู	3.28	1.22		
	โชคชะตาราศี	3.55	1.08		
	การทรงเจ้า	3.41	1.20		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.55	1.10		
2. การเข้าวัดรักษา ศีลทุกวันพระ	ผี	3.50	1.32	.286	.887
	หมอดู	3.35	1.53		
	โชคชะตาราศี	3.41	1.30		
	การทรงเจ้า	3.28	1.47		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.20	1.88		
3. การรักษาสุขภาพ ด้วยการไม่เกี่ยว- ข้องกับอบายมุข	ผี	4.10	.85	1.318	.262
	หมอดู	3.79	1.17		
	โชคชะตาราศี	4.12	.98		
	การทรงเจ้า	3.92	.98		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.05	.94		
4. การไม่ชอบคนคด โกงหรือทุจริต	ผี	4.30	.92	2.437	.047
	หมอดู	4.12	.66		
	โชคชะตาราศี	4.44	.80		
	การทรงเจ้า	4.28	.87		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.65	.59		
5. การสร้างความรัก ต่อครอบครัว อย่างสม่ำเสมอ	ผี	4.10	.79	2.665	.032
	หมอดู	4.09	.84		
	โชคชะตาราศี	4.36	.69		
	การทรงเจ้า	4.11	.80		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.35	.75		

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
6. การทำนขอบพุด ตรงไปตรงมา	ผี	4.20	.70	1.282	.277
	หมอดู	3.79	.99		
	โชคชะตาราศี	4.08	.76		
	การทรงเจ้า	3.98	.95		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.95	.76		
7. การทำนเอื้อเพื่อ เพื่อนบ้านโดยไม่ หวังผลตอบแทน	ผี	4.00	.97	3.219	.013
	หมอดู	3.60	.95		
	โชคชะตาราศี	4.04	.80		
	การทรงเจ้า	3.76	.91		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.80	.77		
8. การพุดจาสร้าง สรรค์ทำให้เพื่อน บ้านรักใคร่	ผี	3.75	.79	6.104	.000
	หมอดู	3.60	.73		
	โชคชะตาราศี	3.89	.69		
	การทรงเจ้า	3.45	.87		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.65	.88		
9. การช่วยอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ภายในชุมชน	ผี	3.55	.83	3.685	.006
	หมอดู	3.60	.93		
	โชคชะตาราศี	3.90	.84		
	การทรงเจ้า	3.54	.86		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.70	1.03		
10. การให้ความ ร่วมมือกับ ชุมชนของท่าน	ผี	3.35	.81	4.403	.002
	หมอดู	3.35	1.00		
	โชคชะตาราศี	3.81	.93		
	การทรงเจ้า	3.46	.86		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.65	.75		

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	ผี	3.80	.89	5.568	.000
	หมอดู	3.49	1.08		
	โชคชะตาราศี	4.21	.81		
	การทรงเจ้า	3.95	1.02		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.05	1.00		
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของตน	ผี	3.85	.93	1.222	.301
	หมอดู	3.84	.75		
	โชคชะตาราศี	4.08	.82		
	การทรงเจ้า	3.93	.81		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.00	.79		
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	ผี	3.90	.79	.578	.679
	หมอดู	3.91	.81		
	โชคชะตาราศี	4.02	.87		
	การทรงเจ้า	3.93	.92		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.75	.79		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม	ผี	3.65	.99	1.481	.207
	หมอดู	3.98	.64		
	โชคชะตาราศี	3.94	.83		
	การทรงเจ้า	3.78	.81		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.75	.72		
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	ผี	3.60	.75	2.450	.046
	หมอดู	3.51	.80		
	โชคชะตาราศี	3.83	.84		
	การทรงเจ้า	3.56	.86		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.65	1.14		

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
16. การใช้จำขอย่างไม่วุ่นเพื่อบหรือสรุบสรุบ	ผี	3.55	.83	.747	.561
	หมอดู	3.81	.85		
	โชคชะตาราศี	3.86	.88		
	การทรงเจ้า	3.75	.85		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.75	.85		
17. การไม่ว่ยอหื้อต่อหน้าหื้อการงานหื้อทำอยู่	ผี	3.65	.88	.745	.562
	หมอดู	3.81	.93		
	โชคชะตาราศี	3.87	.97		
	การทรงเจ้า	3.93	.86		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.65	.88		
19. การรู้จ้กการยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว	ผี	3.55	1.00	1.943	.103
	หมอดู	3.63	.85		
	โชคชะตาราศี	3.92	.89		
	การทรงเจ้า	3.73	.75		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.75	.85		
20. การมีสติกับสถานการณืทุกประเภท	ผี	3.70	.86	1.119	.347
	หมอดู	3.58	.82		
	โชคชะตาราศี	3.78	.85		
	การทรงเจ้า	3.61	.76		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.55	.94		

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
21. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของครอบครัว	ผี	3.70	.73	2.861	.023
	หมอดู	3.93	.88		
	โชคชะตาราศี	4.18	.76		
	การทรงเจ้า	4.00	.82		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.30	.73		
22. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม	ผี	3.30	.98	4.936	.001
	หมอดู	3.53	.88		
	โชคชะตาราศี	3.85	.80		
	การทรงเจ้า	3.48	.86		
	หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	3.55	.69		

จากตารางที่ 14 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามความเชื่อ พบว่า หลักพุทธธรรมส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 5 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องโชคชะตาราศี มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีความเชื่อเรื่องผี, หมอดู, การทรงเจ้า, หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 2 การช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องโชคชะตาราศี มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีความเชื่อเรื่องผี หมอดู การทรงเจ้า และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 3 การให้ความร่วมมือกับชุมชน ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องโชคชะตาราศี มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีความเชื่อเรื่องผี หมอดู การทรงเจ้า และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 4 การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องโชคชะตาราศีและหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องผี หมอดู และการทรงเจ้า

ด้านที่ 5 การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องโชคชะตาราศี และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องผี หมอดู และการทรงเจ้า

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามหลักชุมชน

หลักพุทธธรรม	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ	กฎหมาย	3.36	1.04	1.907	.109
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.41	1.13		
	ผู้นำชุมชน	3.85	1.10		
	ผู้สูงอายุ	3.48	1.24		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.38	1.03		
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระ	กฎหมาย	3.38	1.52	.955	.432
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.27	1.49		
	ผู้นำชุมชน	3.24	1.33		
	ผู้สูงอายุ	3.73	1.51		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.52	.99		
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข	กฎหมาย	4.15	.93	1.658	.159
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.08	.90		
	ผู้นำชุมชน	3.76	1.19		
	ผู้สูงอายุ	4.15	1.22		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.92	.91		
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือทุจริต	กฎหมาย	4.42	.83	1.652	.161
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.31	.76		
	ผู้นำชุมชน	4.46	.92		
	ผู้สูงอายุ	4.50	.99		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	4.15	.74		

ตารางที่ 15 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
5. การสร้างความรักต่อครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	กฎหมาย	4.27	.68	1.442	.219
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.25	.77		
	ผู้นำชุมชน	4.25	.78		
	ผู้สูงอายุ	4.35	.94		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	4.02	.71		
6. การขอบพุดตรงไปตรงมา	กฎหมาย	4.05	.91	.266	.900
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.99	.92		
	ผู้นำชุมชน	4.00	.81		
	ผู้สูงอายุ	4.15	.97		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.97	.70		
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	กฎหมาย	4.02	.78	2.008	.093
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.89	.88		
	ผู้นำชุมชน	3.69	.86		
	ผู้สูงอายุ	4.19	1.02		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.79	.87		
8. การพูดจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	กฎหมาย	3.62	.78	1.242	.293
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.72	.83		
	ผู้นำชุมชน	3.51	.77		
	ผู้สูงอายุ	3.73	1.08		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.81	.85		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน	กฎหมาย	3.65	.82	2.019	.091
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.71	.88		
	ผู้นำชุมชน	3.49	.95		
	ผู้สูงอายุ	3.77	1.03		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.94	.79		

ตารางที่ 15 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
10. การให้ความร่วมมือกับ ชุมชนของท่าน	กฎหมาย	3.55	.94	3.768	.005
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.62	.91		
	ผู้นำชุมชน	3.51	.92		
	ผู้สูงอายุ	3.08	1.02		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.87	.82		
11. การไม่ละเมิดสิทธิของ เพื่อนร่วมชุมชนหรือ หมู่บ้าน	กฎหมาย	4.02	1.01	.239	.916
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.01	.98		
	ผู้นำชุมชน	4.10	.98		
	ผู้สูงอายุ	3.88	1.21		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	4.00	.77		
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียง เหมาะสมแก่ฐานะของตน	กฎหมาย	4.00	.86	2.973	.019
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.11	.79		
	ผู้นำชุมชน	3.98	.82		
	ผู้สูงอายุ	3.85	1.01		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.71	.69		
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่ เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	กฎหมาย	4.02	.95	.387	.818
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.92	.86		
	ผู้นำชุมชน	3.98	.94		
	ผู้สูงอายุ	3.85	.83		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	4.03	.81		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้ อย่างเหมาะสม	กฎหมาย	4.04	.74	1.140	.337
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.90	.74		
	ผู้นำชุมชน	3.81	.86		
	ผู้สูงอายุ	3.77	1.07		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.76	.80		

ตารางที่ 15 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	กฎหมาย	3.67	.92	.382	.822
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.75	.92		
	ผู้นำชุมชน	3.63	.72		
	ผู้สูงอายุ	3.69	.84		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.63	.68		
16. การใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	กฎหมาย	3.78	.76	.944	.438
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.87	.84		
	ผู้นำชุมชน	3.75	.88		
	ผู้สูงอายุ	3.81	1.02		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.63	.91		
17. การไม่ข้อย้อต่อหน้าที่การงานที่ทำอยู่	กฎหมาย	3.96	.84	4.056	.003
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.97	.80		
	ผู้นำชุมชน	3.97	.91		
	ผู้สูงอายุ	3.73	1.00		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.47	1.16		
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและครอบครัว	กฎหมาย	4.16	.76	.897	.466
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.31	.83		
	ผู้นำชุมชน	4.32	.75		
	ผู้สูงอายุ	4.19	.94		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	4.13	.84		

ตารางที่ 15 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-test	Sign
19. การรู้จักยับยั้งชั่งใจเมื่อ อารมณ์พุ่งมั่ว	กฎหมาย	3.85	.78	.461	.765
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.85	.85		
	ผู้นำชุมชน	3.83	.87		
	ผู้สูงอายุ	3.77	1.07		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.69	.71		
20. การมีสติกับสถานการณ์ ทุกประเภท	กฎหมาย	3.65	.78	1.522	.195
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.75	.81		
	ผู้นำชุมชน	3.66	.86		
	ผู้สูงอายุ	3.92	1.02		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.52	.70		
21. การเสียสละความสุข ส่วนตัวเพื่อความสุขของ ครอบครัว	กฎหมาย	3.98	.71	1.875	.114
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.17	.80		
	ผู้นำชุมชน	3.88	.79		
	ผู้สูงอายุ	4.19	.80		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	4.00	.87		
22. การเสียสละความสุข ส่วนตัวเพื่อความสุข ส่วนรวม	กฎหมาย	3.67	.84	.598	.664
	ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.66	.89		
	ผู้นำชุมชน	3.49	.80		
	ผู้สูงอายุ	3.69	1.16		
	พระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน	3.71	.69		

จากตารางที่ 15 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามหลักชุมชน พบว่า หลักพุทธธรรมเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 2 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การให้ความร่วมมือกับชุมชน ผู้ที่มีความเชื่อถือต่อพระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้ใช้หลักกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุ

ด้านที่ 2 การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การทำงานที่ทำอยู่ ผู้ที่ใช้หลักกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และผู้นำชุมชน มีการปฏิบัติในด้านนี้มากกว่าผู้สูงอายุและผู้เชื่อถือต่อพระสงฆ์ในวัด ประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมจำแนกตามหลักพุทธธรรม

หลักพุทธธรรม	พุทธธรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-Test	Sign
1. การรักษาศีลทุกวันไม่ เว้นวันพระ	ศีลธรรม	3.50	1.07	.845	.470
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.40	1.21		
	หลักการทำมาหากิน	3.42	1.16		
	หลักการครองเรือน	3.79	1.10		
2. การเข้าวัดรักษาศีล ทุกวันพระ	ศีลธรรม	3.32	1.40	.113	.952
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.33	1.44		
	หลักการทำมาหากิน	3.34	1.51		
	หลักการครองเรือน	3.50	1.18		
3. การรักษาสุขภาพด้วย การไม่เกี่ยวข้องกับ อบายมุข	ศีลธรรม	3.98	.95	.358	.783
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.10	.99		
	หลักการทำมาหากิน	3.99	1.08		
	หลักการครองเรือน	3.92	1.18		
4. การไม่ชอบคนคด โกงหรือทุจริต	ศีลธรรม	4.26	.77	2.399	.068
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.41	.69		
	หลักการทำมาหากิน	4.46	1.00		
	หลักการครองเรือน	4.63	.88		
5. การสร้างความรักต่อ ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	ศีลธรรม	4.19	.71	1.842	.139
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.41	.67		
	หลักการทำมาหากิน	4.17	.91		
	หลักการครองเรือน	4.21	.88		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-Test	Sign
6. การชอบพูดตรงไปตรงมา	ศีลธรรม	3.98	.90	.9750	.404
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.13	.76		
	หลักการทำมาหากิน	3.92	.88		
	หลักการครองเรือน	4.13	.85		
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่หวังผลตอบแทน	ศีลธรรม	3.87	.92	.015	.997
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.88	.85		
	หลักการทำมาหากิน	3.86	.80		
	หลักการครองเรือน	3.88	.90		
8. การทำนุพศจาสร้างสรรค์ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่	ศีลธรรม	3.68	.81	.683	.563
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.77	.79		
	หลักการทำมาหากิน	3.59	.80		
	หลักการครองเรือน	3.75	.79		
9. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน	ศีลธรรม	3.70	.89	.614	.606
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.74	.87		
	หลักการทำมาหากิน	3.64	.89		
	หลักการครองเรือน	3.92	.83		
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชนของท่าน	ศีลธรรม	3.62	.97	.881	.451
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.59	.81		
	หลักการทำมาหากิน	3.53	.94		
	หลักการครองเรือน	3.88	.85		
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	ศีลธรรม	3.92	.98	2.447	.063
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.96	.96		
	หลักการทำมาหากิน	4.13	.94		
	หลักการครองเรือน	4.42	.78		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

หลักพฤติกรรม	พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-Test	Sign
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียงเหมาะสมแก่ฐานะของตน	ศีลธรรม	3.96	.82	.322	.809
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.00	.79		
	หลักการทำมาหากิน	3.96	.86		
	หลักการครองเรือน	4.13	.80		
13. การลุกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ	ศีลธรรม	3.99	.83	.344	.793
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.94	.89		
	หลักการทำมาหากิน	3.91	.98		
	หลักการครองเรือน	3.83	.82		
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม - สม	ศีลธรรม	3.91	.76	1.622	.184
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.91	.78		
	หลักการทำมาหากิน	3.68	.88		
	หลักการครองเรือน	3.83	1.01		
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน	ศีลธรรม	3.63	.89	.428	.733
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.73	.80		
	หลักการทำมาหากิน	3.70	.83		
	หลักการครองเรือน	3.79	.93		
16. การใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	ศีลธรรม	3.81	.84	1.635	.181
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.85	.91		
	หลักการทำมาหากิน	3.62	.86		
	หลักการครองเรือน	4.00	.83		
17. การไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การงานที่ทำอยู่	ศีลธรรม	3.86	.86	.303	.824
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.81	.91		
	หลักการทำมาหากิน	3.89	1.10		
	หลักการครองเรือน	4.00	.72		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	พุทธธรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D	F-Test	Sign
18. การมีความซื่อสัตย์ ต่อคู่ครองและ ครอบครัว	ศีลธรรม	4.28	.86	.222	.881
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	4.19	.79		
	หลักการทำมาหากิน	4.24	.76		
	หลักการครองเรือน	4.21	.78		
19. การรู้จักยับยั้งชั่งใจ เมื่ออารมณ์ขุ่นมัว	ศีลธรรม	3.76	.83	.890	.447
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.78	.93		
	หลักการทำมาหากิน	3.86	.83		
	หลักการครองเรือน	4.04	.75		
20. การมีสติกับสถาน การณ์ทุกประเภท	ศีลธรรม	3.66	.81	1.599	.189
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.68	.88		
	หลักการทำมาหากิน	3.68	.79		
	หลักการครองเรือน	4.04	.75		
21. การเสียสละความ สุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขของ ครอบครัว	ศีลธรรม	4.14	.80	2.823	.039
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.99	.71		
	หลักการทำมาหากิน	3.88	.89		
	หลักการครองเรือน	4.29	.75		
22. การเสียสละความ สุขส่วนตัวเพื่อ ความสุขส่วนรวม	ศีลธรรม	3.63	.88	2.499	.059
	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.68	.78		
	หลักการทำมาหากิน	3.50	.87		
	หลักการครองเรือน	4.04	.81		

จากตารางที่ 16 เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติหลักพุทธธรรมในด้านต่าง ๆ จำแนกตามหลักพุทธธรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หลักพุทธธรรมทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ลักษณะทั่วไปของคนในชุมชนที่แตกต่างกันจะมีระดับความเกี่ยวข้องกับชุมชนแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.1 ประชากรในชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเกี่ยวข้องกับการก่อตัวของชุมชนที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบการก่อตั้งชุมชนจำแนกตามเพศ

การก่อตั้งชุมชน	ชาย	หญิง	t-test	sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	3.07	2.75	2.331	.32
2. ในอดีตชุมชนของท่านนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	3.79	3.59	1.917	.21
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	3.15	2.54	4.718	.000
4. ในอดีตท่านมีความรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	3.74	3.78	-.357	.721
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ	3.03	2.90	1.035	.301
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของท่าน	3.58	3.45	1.048	.295
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	3.75	3.43	3.344	.001
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	3.59	3.85	-2.352	.019
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	3.80	3.43	3.403	.001
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนของ	3.63	3.72	-.878	.380
11. ชุมชนของท่านรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	3.53	3.48	.473	.636

ตารางที่ 17 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเพศ พบว่า หลักการการก่อตั้งชุมชนเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 3 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ผู้ที่มีเพศชาย มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าเพศหญิง

ด้านที่ 2 ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ผู้ที่มีเพศชาย จะมีความแตกต่างในด้านนี้สูงกว่าเพศหญิง

ด้านที่ 3 การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ผู้ที่มีเพศชาย จะมีความความแตกต่างในด้านนี้สูงกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบการก่อตัวของชุมชนจำแนกตามอายุ

การก่อตัวของชุมชน	อายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชนมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	2.77	1.22	.401	.808
	30 – 39 ปี	2.89	1.22		
	40 – 49 ปี	2.92	1.20		
	50 – 59 ปี	2.94	1.09		
	60 ปีขึ้นไป	2.67	1.23		
2. ในอดีตชุมชนของท่านนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.66	.84	2.033	.089
	30 – 39 ปี	3.74	.91		
	40 – 49 ปี	3.63	1.16		
	50 – 59 ปี	3.61	.95		
	60 ปีขึ้นไป	3.00	1.00		
3. ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดินมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	2.69	1.08	.9530	.433
	30 – 39 ปี	2.84	1.16		
	40 – 49 ปี	2.74	1.28		
	50 – 59 ปี	2.58	1.12		
	60 ปีขึ้นไป	2.27	1.44		
4. ในอดีตท่านมีความรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคร้ายมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.76	.93	2.003	.094
	30 – 39 ปี	.396	.99		
	40 – 49 ปี	3.73	1.12		
	50 – 59 ปี	3.42	1.09		
	60 ปีขึ้นไป	3.53	1.13		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	2.90	1.07	.403	.806
	30 – 39 ปี	3.02	1.13		
	40 – 49 ปี	2.96	1.22		
	50 – 59 ปี	2.90	1.16		
	60 ปีขึ้นไป	2.67	1.18		

ตารางที่ 18 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	อายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของท่านมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.53	1.05	4.614	.001
	30 – 39 ปี	3.73	1.08		
	40 – 49 ปี	3.40	1.24		
	50 – 59 ปี	3.19	1.14		
	60 ปีขึ้นไป	2.53	1.19		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแลมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.40	.78	1.707	.148
	30 – 39 ปี	3.61	.94		
	40 – 49 ปี	3.66	.93		
	50 – 59 ปี	3.61	.84		
	60 ปีขึ้นไป	3.40	.99		
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.70	.96	1.780	.132
	30 – 39 ปี	3.95	.93		
	40 – 49 ปี	3.85	.91		
	50 – 59 ปี	3.52	.96		
	60 ปีขึ้นไป	3.80	.77		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมันมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.56	.91	1.901	.110
	30 – 39 ปี	3.58	.95		
	40 – 49 ปี	3.63	1.12		
	50 – 59 ปี	3.19	.95		
	60 ปีขึ้นไป	3.13	.74		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนของท่านมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.55	.91	3.297	.012
	30 – 39 ปี	3.95	.84		
	40 – 49 ปี	3.77	.89		
	50 – 59 ปี	3.71	.97		
	60 ปีขึ้นไป	3.47	.92		

ตารางที่ 18 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	อายุ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
11. ชุมชนของท่านรวมตัวกัน อย่างเข้มแข็งมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่า 29 ปี	3.46	.91	2.006	.093
	30 – 39 ปี	3.65	.94		
	40 – 49 ปี	3.56	.90		
	50 – 59 ปี	3.19	.98		
	60 ปีขึ้นไป	3.20	.77		

จากตารางที่ 18 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกันในด้านต่าง ๆ จำแนกตาม อายุ พบว่า หลักการก่อตั้งชุมชนเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันยกเว้น 1 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ผู้ปฏิบัติมีอายุ ต่ำกว่า 29 ปี ($\bar{x} = 3.53$) 30 – 39 ปี ($\bar{x} = 3.73$) 40 – 49 ปี ($\bar{x} = 3.40$) 50 – 59 ปี ($\bar{x} = 3.19$) 60 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 2.53$)

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบการก่อตั้งชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

การก่อตัวของชุมชน	การศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน มากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.72	1.19	3.445	.033
	ปริญญาตรี	3.04	1.22		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.13	1.13		
2. ในอดีตชุมชนของท่านนับถือ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากน้อย เพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.71	.89	1.661	.191
	ปริญญาตรี	3.52	1.01		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.60	1.18		
3. ไม่ได้รับความเป็นธรรมจาก เจ้าของที่ดินมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.55	1.09	6.780	.001
	ปริญญาตรี	3.02	1.22		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	2.87	1.36		
4. ในอดีตท่านมีความรู้สึกกลัวเมื่อ เกิดโรคระบาดมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.88	.96	5.428	.005
	ปริญญาตรี	3.61	1.03		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.20	1.26		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐ เรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ มากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.79	1.10	5.765	.003
	ปริญญาตรี	3.20	1.13		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.13	1.13		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประ กอบอาชีพของท่านมากน้อย เพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.48	1.13	2.182	.114
	ปริญญาตรี	3.58	1.11		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	2.93	1.22		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความ ปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่า ให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแลมากน้อย เพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.46	.85	1.848	.159
	ปริญญาตรี	3.62	.86		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.73	1.16		

ตารางที่ 19 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	การศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน มากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.81	.93	1.866	.156
	ปริญญาตรี	3.76	.93		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.33	1.18		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัว ใครตัวมันมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.45	.97	2.510	.083
	ปริญญาตรี	3.69	.91		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.60	1.24		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการ รวมตัวกันของชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.70	.88	.516	.598
	ปริญญาตรี	3.72	.94		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.47	1.13		
11. ชุมชนของท่านรวมตัวกันอย่าง เข้มแข็งมากน้อยเพียงใด	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.41	.92	2.882	.057
	ปริญญาตรี	3.66	.91		
	ปริญญาโทหรือสูงกว่า	3.47	.92		

จากตารางที่ 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า หลักการก่อตัวชุมชนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 3 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า

ด้านที่ 2 ในอดีตมีความรู้สึกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด ผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี จะมีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า

ด้านที่ 3 การได้รับการบริการจากรัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทหรือสูงกว่า จะมีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบการก่อตั้งชุมชนจำแนกตามที่อยู่

การก่อตั้งชุมชน	หลักสี่	บางขุนเทียน	t-test	sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	3.19	2.48	6.023	.000
2. ในอดีตชุมชนของท่านนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	3.71	3.57	1.429	.154
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	2.97	2.45	4.519	.000
4. ในอดีตท่านมีความรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	3.99	3.53	4.622	.000
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ	3.29	2.56	6.739	.000
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของท่าน	3.67	3.30	3.246	.001
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	3.72	3.31	4.777	.000
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	3.85	3.70	1.571	.117
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	3.60	3.46	1.421	.156
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนของ	3.84	3.56	3.026	.003
11. ชุมชนของท่านรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	3.62	3.36	2.849	.005

จากตารางที่ 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า หลักการก่อตั้งชุมชน 3 ด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 8 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ผู้ที่อยู่เขตหลักสี่ จะมีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่เขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 2 ความเป็นธรรม ผู้ที่อยู่เขตหลักสี่ จะมีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่า เขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 3 โรคระบาด ผู้ที่อยู่เขตหลักสี่ จะมีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่เขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 4 บริการรัฐ ผู้ที่อยู่เขตบางขุนเทียน จะมีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่เขตหลักสี่

ด้านที่ 5 ใจผู้ร้าย ผู้ที่อยู่เขตหลักสี่ จะมีความแตกต่างในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่เขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 6 ปลอดภัย ผู้ที่อยู่เขตหลักสี่ จะมีความแตกต่างในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่เขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 7 พระสงฆ์ ผู้ที่อยู่เขตหลักสี่ จะมีความแตกต่างในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่เขตบางขุนเทียน

ด้านที่ 8 ชุมชนเข้มแข็ง ผู้ที่อยู่เขตหลักสี่ จะมีความแตกต่างในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่เขตบางขุนเทียน

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบการก่อตั้งชุมชนจำแนกตามช่วงเวลา

การก่อตัวของชุมชน	ระยะเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	ต่ำกว่า 10 ปี	2.74	1.20	1.079	.367
	10 - 20 ปี	2.85	1.20		
	21 - 30 ปี	3.02	1.10		
	31 - 40 ปี	3.18	1.42		
	มากกว่า 40 ปี	2.50	1.91		
2. ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	ต่ำกว่า 10 ปี	3.70	.88	1.822	.124
	10 - 20 ปี	3.67	.92		
	21 - 30 ปี	3.49	1.11		
	31 - 40 ปี	3.24	1.03		
	มากกว่า 40 ปี	4.25	.96		

ตารางที่ 21 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	ระยะเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
3. ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	ต่ำกว่า 10 ปี	2.58	1.10	2.387	.051
	10 – 20 ปี	2.72	1.09		
	21 – 30 ปี	2.90	1.34		
	31 - 40 ปี	3.35	1.32		
	มากกว่า 40 ปี	2.50	1.29		
4. ในอดีตมีความรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	ต่ำกว่า 10 ปี	3.78	.96	1.106	.353
	10 – 20 ปี	3.78	1.01		
	21 – 30 ปี	3.84	1.07		
	31 - 40 ปี	3.29	1.05		
	มากกว่า 40 ปี	3.50	1.91		
5. ได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่อง สาธารณสุขปกคอย่างเพียงพอ	ต่ำกว่า 10 ปี	2.91	1.08	1.298	.270
	10 – 20 ปี	2.83	1.15		
	21 – 30 ปี	3.05	1.17		
	31 - 40 ปี	3.35	.93		
	มากกว่า 40 ปี	3.50	1.91		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบ อาชีพ	ต่ำกว่า 10 ปี	3.55	1.10	.508	.730
	10 – 20 ปี	3.49	1.16		
	21 – 30 ปี	3.32	1.16		
	31 - 40 ปี	3.41	1.23		
	มากกว่า 40 ปี	3.50	1.29		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับ ชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	ต่ำกว่า 10 ปี	3.42	.81	2.483	.043
	10 – 20 ปี	3.53	.89		
	21 – 30 ปี	3.73	.97		
	31 - 40 ปี	3.82	.64		
	มากกว่า 40 ปี	3.00	1.41		

ตารางที่ 21 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	ระยะเวลา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.77	.98	.746	.561
	10 - 20 ปี	3.85	.93		
	21 - 30 ปี	3.67	.92		
	31 - 40 ปี	4.25	.70		
	มากกว่า 40 ปี		.96		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.51	.92	.894	.467
	10 - 20 ปี	3.54	1.02		
	21 - 30 ปี	3.51	1.06		
	31 - 40 ปี	3.94	.83		
	มากกว่า 40 ปี	3.25	.50		
10. พระสงฆ์มีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	ต่ำกว่า 10 ปี	3.67	.90	1.092	.360
	10 - 20 ปี	3.69	.90		
	21 - 30 ปี	3.67	.95		
	31 - 40 ปี	4.12	.78		
	มากกว่า 40 ปี	4.00	1.15		
11. ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	ต่ำกว่า 10 ปี	3.51	.90	.762	.551
	10 - 20 ปี	3.44	.93		
	21 - 30 ปี	3.51	.95		
	31 - 40 ปี	3.76	.83		
	มากกว่า 40 ปี	3.00	1.83		

จากตารางที่ 21 การเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามช่วงระยะเวลา พบว่า หลักการก่อตัวชุมชนทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบการก่อตั้งชุมชนจำแนกตามภูมิภาค

การก่อตัวของชุมชน	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	ภาคเหนือ	2.98	1.31	4.129	.003
	ภาคอีสาน	2.55	1.09		
	ภาคกลาง	2.83	1.18		
	ภาคตะวันออก	3.20	1.26		
	ภาคใต้	3.41	1.26		
2. ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	ภาคเหนือ	3.78	.84	1.672	.156
	ภาคอีสาน	3.73	.91		
	ภาคกลาง	3.57	.97		
	ภาคตะวันออก	3.20	1.08		
	ภาคใต้	3.74	.96		
3. ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	ภาคเหนือ	3.09	1.07	5.128	.000
	ภาคอีสาน	2.64	1.07		
	ภาคกลาง	2.63	1.20		
	ภาคตะวันออก	3.20	1.37		
	ภาคใต้	3.21	.95		
4. ในอดีตมีความรู้สึกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	ภาคเหนือ	3.78	.94	.494	.740
	ภาคอีสาน	3.83	.87		
	ภาคกลาง	3.72	1.11		
	ภาคตะวันออก	3.53	1.06		
	ภาคใต้	3.88	.91		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณ- ูปโภคอย่างเพียงพอ	ภาคเหนือ	3.00	1.26	3.784	.005
	ภาคอีสาน	2.71	.99		
	ภาคกลาง	2.92	1.17		
	ภาคตะวันออก	3.60	.63		
	ภาคใต้	3.35	1.01		

ตารางที่ 22 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	ภาคเหนือ	3.72	.93	1.079	.366
	ภาคอีสาน	3.55	1.13		
	ภาคกลาง	3.38	1.19		
	ภาคตะวันออก	3.33	.98		
	ภาคใต้	3.59	1.10		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	ภาคเหนือ	3.65	.79	2.074	.084
	ภาคอีสาน	3.38	.85		
	ภาคกลาง	3.53	.92		
	ภาคตะวันออก	3.33	.90		
	ภาคใต้	3.79	.64		
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	ภาคเหนือ	3.76	1.08	.302	.877
	ภาคอีสาน	3.84	.89		
	ภาคกลาง	3.76	.92		
	ภาคตะวันออก	3.60	.91		
	ภาคใต้	3.74	1.02		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	ภาคเหนือ	3.59	.83	.702	.591
	ภาคอีสาน	3.46	1.01		
	ภาคกลาง	3.53	.99		
	ภาคตะวันออก	3.47	.92		
	ภาคใต้	3.76	.89		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	ภาคเหนือ	3.80	.96	.239	.916
	ภาคอีสาน	3.71	.85		
	ภาคกลาง	3.66	.90		
	ภาคตะวันออก	3.73	.88		
	ภาคใต้	3.71	1.06		

ตารางที่ 22 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
11. ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	ภาคเหนือ	3.65	.97	1.457	.215
	ภาคอีสาน	3.52	.89		
	ภาคกลาง	3.39	.93		
	ภาคตะวันออก	3.80	.86		
	ภาคใต้	3.59	.92		

จากตารางที่ 22 การเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามภูมิภาค พบว่า หลักการก่อตัวของชุมชนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 3 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ผู้ที่เคยอยู่ภาคตะวันออกและภาคใต้ มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เคยอยู่อาศัยในภาคเหนือภาคอีสานและภาคกลาง

ด้านที่ 2 การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ผู้ที่เคยอยู่ภาคตะวันออกภาคใต้และภาคเหนือ มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เคยอยู่อาศัยในภาคอีสานและภาคกลาง

ด้านที่ 3 การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค ผู้ที่เคยอยู่ภาคตะวันออกและภาคใต้ มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เคยอาศัยในภาคเหนือ,ภาคอีสานและภาคกลาง

ตารางที่ 23 การเปรียบเทียบการก่อตั้งของชุมชนจำแนกตามเชื้อชาติ

การก่อตัวของชุมชน	เชื้อชาติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sig.
1. การมีส่วนร่วมการก่อตั้งชุมชน	ไทย	2.82	1.20	1.579	.194
	จีน	3.03	1.23		
	มอญ	4.00	.00		
	อื่นๆ	2.00	.82		

ตารางที่ 23 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	เชื้อชาติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
2. ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	ไทย	3.67	.92	3.557	.015
	จีน	3.25	1.11		
	มอญ	5.00	.00		
	อื่น ๆ	4.00	.82		
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	ไทย	2.67	1.15	2.296	.077
	จีน	3.22	1.18		
	มอญ	2.50	2.12		
	อื่น ๆ	2.50	.58		
4. ในอดีตมีความรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	ไทย	3.77	1.02	.390	.760
	จีน	3.75	.95		
	มอญ	4.00	1.41		
	อื่น ๆ	3.25	.50		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ	ไทย	2.92	1.13	.099	.960
	จีน	3.03	1.06		
	มอญ	3.00	.00		
	อื่น ๆ	3.00	1.41		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	ไทย	3.50	1.14	.772	.510
	จีน	3.41	1.13		
	มอญ	4.00	.00		
	อื่น ๆ	2.75	.96		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	ไทย	3.50	.86	.511	.675
	จีน	3.66	.94		
	มอญ	4.00	1.41		
	อื่น ๆ	3.50	.58		

ตารางที่ 23 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	เชื้อชาติ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
8. วัดเป็นศูนย์ของคนในชุมชน	ไทย	3.79	.94	.874	.036
	จีน	3.69	.86		
	มอญ	5.00	.00		
	อื่น ๆ	2.75	1.26		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	ไทย	3.52	.98	.187	.905
	จีน	3.66	.94		
	มอญ	3.50	.71		
	อื่น ๆ	3.50	.58		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	ไทย	3.71	.90	1.902	.129
	จีน	3.69	1.03		
	มอญ	3.00	.00		
	อื่น ๆ	2.75	.50		
11. ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	ไทย	3.48	.90	.275	.844
	จีน	3.56	1.03		
	มอญ	4.00	.00		
	อื่น ๆ	3.50	.50		

จากตารางที่ 23 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเชื้อชาติ พบว่า หลักการก่อตัวชุมชนทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 การเปรียบเทียบการก่อตัวของชุมชนจำแนกตามอาชีพ

การก่อตัวของชุมชน	อาชีพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตัวของชุมชน	เกษตรกร	3.68	1.14	11.915	.000
	ข้าราชการ	3.47	1.14		
	รับจ้างทั่วไป	2.71	1.14		
	อื่น ๆ	2.58	1.19		
2. ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	เกษตรกร	4.00	.96	5.106	.002
	ข้าราชการ	3.61	1.15		
	รับจ้างทั่วไป	3.75	.86		
	อื่น ๆ	3.37	.94		
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	เกษตรกร	3.32	1.28	11.769	.000
	ข้าราชการ	3.43	1.22		
	รับจ้างทั่วไป	2.59	1.08		
	อื่น ๆ	2.47	1.08		
4. ในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด	เกษตรกร	3.80	.87	.649	.584
	ข้าราชการ	3.86	.98		
	รับจ้างทั่วไป	3.80	1.03		
	อื่น ๆ	3.65	1.01		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณ- ูปโภคอย่างเพียงพอ	เกษตรกร	3.44	1.19	8.339	.000
	ข้าราชการ	3.53	1.12		
	รับจ้างทั่วไป	2.78	1.10		
	อื่น ๆ	2.82	1.04		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	เกษตรกร	3.60	.87	5.975	.001
	ข้าราชการ	3.78	.90		
	รับจ้างทั่วไป	3.60	1.09		
	อื่น ๆ	3.11	1.27		

ตารางที่ 24 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	อาชีพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	เกษตรกร	3.92	.76	9.605	.000
	ราชการ	3.94	.85		
	รับจ้างทั่วไป	3.51	.85		
	อื่น ๆ	3.25	.84		
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	เกษตรกร	4.36	.86	4.017	.008
	ราชการ	3.86	1.00		
	รับจ้างทั่วไป	3.74	.94		
	อื่น ๆ	3.66	.90		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	เกษตรกร	3.68	1.14	4.533	.004
	ราชการ	3.92	1.02		
	รับจ้างทั่วไป	3.53	.93		
	อื่น ๆ	3.33	.92		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	เกษตรกร	3.96	.89	1.826	.142
	ราชการ	3.86	.84		
	รับจ้างทั่วไป	3.69	.87		
	อื่น ๆ	3.58	1.00		
11. ชุมชนเข้มแข็งรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	เกษตรกร	3.96	.79	8.740	.000
	ราชการ	3.78	.94		
	รับจ้างทั่วไป	3.54	.90		
	อื่น ๆ	3.17	.90		

จากตารางที่ 24 การเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ พบว่า หลักการก่อตัวชุมชนมี 2 ด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 9 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร ราชการ มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและอาชีพอื่น ๆ

ด้านที่ 2 ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพรับราชการ รับจ้างทั่วไปและอาชีพอื่นๆ

ด้านที่ 3 การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรและรับราชการ มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและอาชีพอื่นๆ

ด้านที่ 4 การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ ผู้ที่มีอาชีพรับราชการ มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร, รับจ้างทั่วไปและอาชีพอื่นๆ

ด้านที่ 5 โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร รับราชการและรับจ้างทั่วไป มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ

ด้านที่ 6 ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร รับราชการ และรับจ้างทั่วไป มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ

ด้านที่ 7 วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพ รับราชการ รับจ้างทั่วไปและอื่นๆ

ด้านที่ 8 การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ผู้ที่มีอาชีพรับราชการ มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่นๆ

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบการก่อตั้งชุมชนจำแนกสถานที่จัดกิจกรรม

การก่อตั้งชุมชน	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	วัด	2.69	1.20	6.507	.002
	ศาลาประชาคม	3.42	1.03		
	ละแวกบ้าน	2.95	1.20		
2. ในอดีตชุมชนมีการนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	วัด	3.64	.86	.236	.790
	ศาลาประชาคม	3.74	.91		
	ละแวกบ้าน	3.67	1.14		
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	วัด	2.59	1.14	3.621	.028
	ศาลาประชาคม	2.92	1.14		
	ละแวกบ้าน	2.92	1.11		

ตารางที่ 25 (ต่อ)

การก่อตั้งชุมชน	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
4. ในอดีตมีความรู้สึกก้าวเมื่อเกิดโรคระบาด	วัด	3.78	1.10	.103	.902
	ศาลาประชาคม	3.74	.98		
	ละแวกบ้าน	3.81	.83		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ	วัด	2.95	1.10	.448	.639
	ศาลาประชาคม	3.11	1.11		
	ละแวกบ้าน	2.91	1.16		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	วัด	3.54	1.16	.092	.912
	ศาลาประชาคม	3.58	.98		
	ละแวกบ้าน	3.50	1.10		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	วัด	3.48	.87	.893	.411
	ศาลาประชาคม	3.68	.96		
	ละแวกบ้าน	3.54	.83		
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	วัด	4.02	.80	16.649	.000
	ศาลาประชาคม	3.79	1.20		
	ละแวกบ้าน	3.44	.96		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	วัด	3.35	.96	7.998	.000
	ศาลาประชาคม	3.68	.96		
	ละแวกบ้าน	3.75	.88		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	วัด	3.83	.85	3.563	.029
	ศาลาประชาคม	3.74	.86		
	ละแวกบ้าน	3.57	.91		
11. ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	วัด	3.45	.93	1.880	.154
	ศาลาประชาคม	3.76	.91		
	ละแวกบ้าน	3.47	.88		

จากตารางที่ 25 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามสถานที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า หลักการก่อตั้งชุมชนส่วนใหญ่มีการ

แตกต่างกัน ยกเว้น 3 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การก่อตัวของชุมชนผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ศาลาประชาคม มีความแตกต่างกันในด้านที่สูงกว่า ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่วัดและสถานที่ละแวกบ้าน

ด้านที่ 2 วัดเป็นศูนย์กลาง ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่วัด มีความแตกต่างกันในด้านที่สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ศาลาประชาคมและสถานที่ละแวกบ้าน

ด้านที่ 3 ตัวใครตัวมัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่วัด มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ศาลาประชาคมและสถานที่ละแวกบ้าน

ตารางที่ 26 การเปรียบเทียบการก่อตัวของชุมชนจำแนกตามกิจกรรม

การก่อตัวของชุมชน	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t-test	Sign
1. ท่านมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	วันเกิด	3.02	1.08	9.191	.000
	วันแต่งงาน	4.50	.52		
	งานเทศกาล	3.29	1.25		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	2.81	1.33		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	2.68	1.14		
2. ในอดีตชุมชนมีการนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	วันเกิด	3.68	.88	2.495	.043
	วันแต่งงาน	4.42	.79		
	งานเทศกาล	3.74	.72		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.48	1.00		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.62	.95		
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	วันเกิด	2.73	1.00	8.422	.000
	วันแต่งงาน	4.42	.51		
	งานเทศกาล	3.00	1.12		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	2.68	1.38		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	2.59	1.11		

ตารางที่ 26 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
4. ในอดีตรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	วันเกิด	3.63	1.18	2.561	.038
	วันแต่งงาน	4.58	.51		
	งานเทศกาล	3.71	.84		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.58	1.12		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.79	.97		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณสุขเป็นอย่างดี	วันเกิด	2.98	.99	6.182	.000
	วันแต่งงาน	4.17	.58		
	งานเทศกาล	3.39	1.22		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	2.79	1.38		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	2.82	1.06		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	วันเกิด	3.27	1.00	3.333	.011
	วันแต่งงาน	4.42	.67		
	งานเทศกาล	3.63	1.13		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.16	1.24		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.50	1.12		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแล	วันเกิด	3.22	.85	10.071	.000
	วันแต่งงาน	4.92	.29		
	งานเทศกาล	3.50	.83		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.48	.93		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.50	.82		
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	วันเกิด	3.56	.92	4.004	.003
	วันแต่งงาน	4.75	.45		
	งานเทศกาล	3.79	.87		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.65	1.11		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.79	.93		

ตารางที่ 26 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	วันเกิด	3.59	.081	7.824	.000
	วันแต่งงาน	4.75	.45		
	งานเทศกาล	3.53	1.11		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.97	1.05		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.41	.94		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	วันเกิด	3.63	.80	3.059	.017
	วันแต่งงาน	4.58	.51		
	งานเทศกาล	3.68	.81		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.68	1.05		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.67	.92		
11. ชุมชนเข้มแข็งรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	วันเกิด	3.34	.73	5.130	.000
	วันแต่งงาน	4.58	.51		
	งานเทศกาล	3.61	.79		
	งานศพญาติและเพื่อนบ้าน	3.29	1.10		
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3.47	.94		

จากตารางที่ 26 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามกิจกรรม พบว่า หลักการก่อตัวชุมชน มี 4 ด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 7 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันแต่งงาน มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันเกิด งานเทศกาล งานศพและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 2 การไม่ได้ความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันแต่งงาน มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันเกิด งานเทศกาล งานศพ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 3 การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม วันแต่งงาน มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันเกิด งานเทศกาล งานศพ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 4 ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันแต่งงาน มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันเกิด งานเทศกาล งานศพ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 5 วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันแต่งงาน มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันเกิด งานเทศกาล งานศพ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 6 การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันแต่งงาน มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันเกิด งานเทศกาล งานศพ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 7 ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันแต่งงานและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมวันเกิด งานเทศกาลและงานศพ

ตารางที่ 27 การเปรียบเทียบการก่อตั้งชุมชนจำแนกตามความเชื่อ

การก่อตัวของชุมชน	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	ผี	2.95	1.15	2.707	.030
	หมอดู	3.23	1.09		
	โชคชะตาราศี	2.80	1.28		
	การทรงเจ้า	2.84	1.15		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	2.20	.95		
2. ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	ผี	3.55	.83	1.631	.166
	หมอดู	3.84	.81		
	โชคชะตาราศี	3.64	.95		
	การทรงเจ้า	3.67	.90		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.20	1.44		

ตารางที่ 27 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
3. การไม่ได้รับความเป็น ธรรมจากเจ้าของที่ดิน	ผี	2.65	1.09	1.917	.107
	หมอดู	2.88	1.07		
	โชคชะตาราศี	2.73	1.20		
	การทรงเจ้า	2.72	1.13		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	2.05	1.10		
4. ในอดีตมีความรู้สึกกลัวเมื่อ เกิดโรคระบาด	ผี	3.75	1.37	.630	.642
	หมอดู	3.67	.97		
	โชคชะตาราศี	3.86	1.01		
	การทรงเจ้า	3.69	.93		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.75	1.21		
5. การได้รับการบริการจาก ภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค อย่างเพียงพอ	ผี	3.20	1.06	1.986	.096
	หมอดู	3.12	1.00		
	โชคชะตาราศี	3.01	1.14		
	การทรงเจ้า	2.80	1.15		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	2.50	1.00		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคใน การประกอบอาชีพ	ผี	3.25	.97	2.463	.045
	หมอดู	3.37	1.13		
	โชคชะตาราศี	3.70	1.14		
	การทรงเจ้า	3.36	1.10		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.25	1.25		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความ ปลอดภัยให้กับชุมชนของ ตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	ผี	3.15	.88	2.000	.094
	หมอดู	3.47	.93		
	โชคชะตาราศี	3.61	.87		
	การทรงเจ้า	3.45	.85		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.75	.79		

ตารางที่ 27 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	ความเชื่อ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	ผี	3.85	.88	9.359	.000
	หมอ	3.65	.92		
	โชคชะตาราศี	4.08	.82		
	การทรงเจ้า	3.45	.97		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.75	1.07		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	ผี	3.40	.82	1.489	.205
	หมอ	3.65	1.04		
	โชคชะตาราศี	3.42	1.01		
	การทรงเจ้า	3.67	.83		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.50	1.28		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	ผี	3.85	.81	4.435	.002
	หมอ	3.58	.76		
	โชคชะตาราศี	3.90	.87		
	การทรงเจ้า	3.52	.92		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.35	1.09		
11. ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	ผี	3.25	.85	.805	.523
	หมอ	3.49	.70		
	โชคชะตาราศี	3.57	.98		
	การทรงเจ้า	3.43	.93		
	หลักคำสอนพุทธศาสนา	3.45	.94		

จากตารางที่ 27 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามความเชื่อ พบว่า หลักการก่อตัวของชุมชนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 2 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 วัดเป็นศูนย์กลาง ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องหลักคำสอนทางหลักพุทธศาสนา มีความแตกต่างในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องผี หมอ ชุคชะตาราศี และการทรงเจ้า

ด้านที่ 2 พระสงฆ์เป็นศูนย์กลาง ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องโชคชะตาราศี จะมีความแตกต่างกัน
ในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องผี หมอดู การทรงเจ้าและหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบการก่อตั้งของชุมชนจำแนกตามหลักพุทธธรรม

การก่อตัวของชุมชน	พุทธธรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	ศีลธรรม	2.78	1.21	3.767	.011
	การมีส่วนร่วม	3.21	1.09		
	หลักการทำมาหากิน	2.59	1.19		
	หลักการครองเรือน	2.92	1.25		
2. ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	ศีลธรรม	3.55	.93	1.583	.193
	การมีส่วนร่วม	3.76	1.03		
	หลักการทำมาหากิน	3.76	.86		
	หลักการครองเรือน	3.75	.90		
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	ศีลธรรม	2.79	1.11	1.736	.159
	การมีส่วนร่วม	2.78	1.20		
	หลักการทำมาหากิน	2.45	1.19		
	หลักการครองเรือน	2.67	1.20		
4. ในอดีตมีความรู้สึกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	ศีลธรรม	3.77	1.03	.488	.691
	การมีส่วนร่วม	3.72	.98		
	หลักการทำมาหากิน	3.78	.96		
	หลักการครองเรือน	4.00	.98		
5. การได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ	ศีลธรรม	2.91	1.09	1.856	.137
	การมีส่วนร่วม	3.14	1.15		
	หลักการทำมาหากิน	2.76	1.16		
	หลักการครองเรือน	3.17	1.09		
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	ศีลธรรม	3.44	1.17	.500	.683
	การมีส่วนร่วม	3.47	1.17		
	หลักการทำมาหากิน	3.58	1.02		
	หลักการครองเรือน	3.67	1.05		

ตารางที่ 28 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	พุทธธรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	ศีลธรรม	3.51	.79	.375	.771
	การมีส่วนร่วม	3.56	1.04		
	หลักการทำมาหากิน	3.45	.89		
	หลักการครองเรือน	3.63	.71		
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	ศีลธรรม	3.70	.99	1.985	.116
	การมีส่วนร่วม	3.99	.89		
	หลักการทำมาหากิน	3.70	.85		
	หลักการครองเรือน	3.88	.85		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	ศีลธรรม	3.56	.92	.211	.889
	การมีส่วนร่วม	3.49	1.05		
	หลักการทำมาหากิน	3.47	.97		
	หลักการครองเรือน	3.54	1.10		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	ศีลธรรม	3.65	.94	2.840	.038
	การมีส่วนร่วม	3.94	.76		
	หลักการทำมาหากิน	3.55	.96		
	หลักการครองเรือน	3.83	.92		
11. ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	ศีลธรรม	3.48	.90	5.707	.001
	การมีส่วนร่วม	3.81	.79		
	หลักการทำมาหากิน	3.28	1.03		
	หลักการครองเรือน	3.17	.76		

จากตารางที่ 28 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามหลักพุทธธรรม พบว่า หลักการก่อตัวของชุมชนเกือบทุกด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 1 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง มีการปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบการก่อตั้งพระชุมชนจำแนกตามหลักชุมชน

การก่อตัวของชุมชน	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
1. การมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน	กฎหมาย	2.76	1.14	3.866	.004
	ขนบธรรมเนียม	2.92	1.21		
	ผู้นำชุมชน	2.71	1.16		
	ผู้สูงอายุ	2.19	1.30		
	พระสงฆ์ในวัด	3.21	1.13		
2. ในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	กฎหมาย	3.82	1.00	.672	.643
	ขนบธรรมเนียม	3.63	.94		
	ผู้นำชุมชน	3.75	.82		
	ผู้สูงอายุ	3.69	.74		
	พระสงฆ์ในวัด	3.60	.93		
3. การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน	กฎหมาย	2.49	1.29	1.603	.173
	ขนบธรรมเนียม	2.85	1.11		
	ผู้นำชุมชน	2.66	1.21		
	ผู้สูงอายุ	2.50	1.21		
	พระสงฆ์ในวัด	2.89	1.06		
4. ในอดีตมีความรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด	กฎหมาย	3.95	.91	2.891	.022
	ขนบธรรมเนียม	3.65	1.04		
	ผู้นำชุมชน	3.68	.95		
	ผู้สูงอายุ	4.08	1.02		
	พระสงฆ์ในวัด	4.03	.87		
5. การได้รับบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ	กฎหมาย	2.76	1.25	4.134	.003
	ขนบธรรมเนียม	2.92	1.12		
	ผู้นำชุมชน	2.86	1.15		
	ผู้สูงอายุ	2.50	1.14		
	พระสงฆ์ในวัด	3.40	.90		

ตารางที่ 29 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
6. โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	กฎหมาย	3.67	1.16	.555	.696
	ขนบธรรมเนียม	3.51	1.17		
	ผู้นำชุมชน	3.36	1.20		
	ผู้สูงอายุ	3.50	1.10		
	พระสงฆ์ในวัด	3.50	.97		
7. ชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล	กฎหมาย	3.53	.92	.450	.772
	ขนบธรรมเนียม	3.56	.88		
	ผู้นำชุมชน	3.41	.85		
	ผู้สูงอายุ	3.42	.95		
	พระสงฆ์ในวัด	3.55	.76		
8. วัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน	กฎหมาย	3.76	1.04	1.030	.392
	ขนบธรรมเนียม	3.80	1.01		
	ผู้นำชุมชน	3.75	.86		
	ผู้สูงอายุ	4.04	.87		
	พระสงฆ์ในวัด	3.61	.71		
9. การเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน	กฎหมาย	3.51	.98	.790	.532
	ขนบธรรมเนียม	3.56	1.00		
	ผู้นำชุมชน	3.53	1.10		
	ผู้สูงอายุ	3.23	.82		
	พระสงฆ์ในวัด	3.61	.73		
10. พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน	กฎหมาย	3.62	1.11	.560	.692
	ขนบธรรมเนียม	3.75	.83		
	ผู้นำชุมชน	3.64	.94		
	ผู้สูงอายุ	3.88	1.03		
	พระสงฆ์ในวัด	3.66	.85		

ตารางที่ 29 (ต่อ)

การก่อตัวของชุมชน	หลักชุมชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F-Test	Sign
11. ชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง	กฎหมาย	3.36	.89	3.456	.009
	ขนบธรรมเนียม	3.56	.88		
	ผู้นำชุมชน	3.42	1.04		
	ผู้สูงอายุ	2.96	.96		
	พระสงฆ์ในวัด	3.68	.86		

จากตารางที่ 29 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความเกี่ยวข้องกับชุมชนในด้านต่าง ๆ จำแนกตามหลักการของชุมชน พบว่า หลักการก่อตัวชุมชนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 3 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การก่อตั้งชุมชน ผู้ที่เคารพพระสงฆ์ในวัด มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เคารพกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุ

ด้านที่ 2 การบริการรัฐ ผู้ที่เคารพพระสงฆ์ในวัด มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่า ผู้ที่เคารพกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุ

ด้านที่ 3 ชุมชนเข้มแข็ง ผู้ที่เคารพพระสงฆ์ในวัด มีความแตกต่างกันในด้านนี้สูงกว่าผู้ที่เคารพกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุ

สมมติฐานที่ 3 หลักพุทธธรรมมีผลต่อการก่อตัวของชุมชน

สมมติฐานที่ 3.1 ประชากรในชุมชนมีความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับหลักการก่อตัวของชุมชน

ตารางที่ 30 การหาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับหลักการก่อตัวของชุมชน

หลักพุทธธรรม	การมีส่วนร่วม ก่อตั้ง ชุมชน	ในอดีตการ นับถือสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์	การไม่ได้รับ ความเป็นธรรม	การกลัวโรค ระบาด	ได้รับบริการ จากรัฐ	โจรผู้ร้ายเป็น อุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ	ดูแลความ ปลอดภัย กันเอง	วัดเป็น ศูนย์กลาง	การเป็นอยู่แบบตัว ใครตัวมัน	บทบาทของ พระสงฆ์	รวมตัวกันอย่าง เข้มแข็ง
1. การรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ	.223*	.062*	.221*	.163*	.193*	.174	.214*	.165*	.149*	.195*	.165*
2. การเข้าวัดรักษาศีลทุก วันพระ	.151*	.047*	.087*	.151*	.118*	.121*	.159*	.094*	.179*	.123*	-.001***
3. การรักษาสุขภาพด้วยการไม่ เกี่ยวข้องกับอบายมุข	.021**	.039*	-.052*	.054*	-.032*	.080*	.065*	.252*	-.067*	.112*	.021**
4. การไม่ชอบคนคดโกงหรือ ทุจริต	-.212***	.007*	-.174*	.031*	-.168***	.032*	-.004***	.188*	-.133***	.094*	-.047*
5. การสร้างความรักต่อกันรอบรู้ อย่างสม่ำเสมอ	-.048***	.112*	-.047*	.117	-.113	.126	.114	.249	-.094	.152	.079
6. การขอบบุญคุณไปครมมา	.058*	.105*	-.001***	.076*	-.004**	.071*	.166*	.264*	.007*	.202*	.149*
7. การเอื้อเฟื้อเพื่อนบ้านโดยไม่ หวังผลตอบแทน	.080*	.130*	.047*	.133*	.063*	.182*	.166*	.243*	-.018*	.305*	.204*
8. การพูดจาสร้างสรรคทำให้ เพื่อนบ้านรักใคร่	.217*	.216*	.092*	.302*	.194*	.226*	.347*	.328*	.041*	.350*	.234*
9. การช่วยเหลือผู้ทุกข์ทรมาน ธรรมชาตินาย ในชุมชน	.276*	.070*	.197*	.141*	.252*	.171*	.238*	.205*	.022**	.266*	.237*

ตารางที่ 30 (ต่อ)

หลักคุณธรรม	การมีส่วนร่วม ก่อตั้ง ชุมชน	ในอดีตการ นับถือสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์	การไม่ได้รับ ความเป็นธรรม	การกลัดโศก ระบาค	ได้รับการ จากรัฐ	โจรผู้ร้ายเป็น อุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ	ดูแลความ ปลอดภัย กันเอง	วัดเป็น ศูนย์กลาง	การเป็นอยู่แบบตัว ใครตัวมัน	บทบาทของ พระสงฆ์	รวมตัวกันอย่าง เข้มแข็ง
10. การให้ความร่วมมือกับชุมชน	.341*	.047*	.243*	.181*	.366*	.153*	.314*	.145*	.062*	.285*	.313*
11. การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อน ร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน	-.053*	.072*	-.068*	.194*	.032*	.090*	.124*	.239*	-.035*	.252*	.146*
12. การเป็นอยู่อย่างพอเพียง เหมาะสมของตน	.048*	.183*	-.027*	-.104*	-.024*	.173*	.230*	.186*	.031*	.223*	.097*
13. การถูกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้า อย่างสม่ำเสมอ	.180*	.206*	-.114*	.194*	.136*	.213*	.190*	.214*	.131*	.234*	.164*
14. การรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่าง เหมาะสม	.103*	.223*	.103*	.147*	.105*	.272*	.201*	.231*	.063*	.229*	.177*
15. การคบหาสมาคมกับเพื่อน บ้านที่สนิทกัน	.210*	.265*	.123*	.243*	.204*	.223*	.311*	.280*	.007**	.298*	.233*
16. การใช้อย่างไม่ฟุ้งเฟ้อ หรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป	.174*	.265*	.115*	.136*	.142*	.276*	.257*	.116*	.197*	.110*	.100*
17. การไม่ยึดถือค่านิยมที่ งานที่ทำอยู่	.018*	.255*	-.007**	.132*	-.009**	.235*	.194*	.177*	.109*	.152*	.045*
18. การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง และครอบครัว	-.134*	.103*	-.084*	.094*	-.184*	-.005**	-.006**	.056*	-.034*	.110*	.044*
19. การรู้จักการยับยั้งชั่งใจเมื่อ อารมณ์พุ่งมั่ว	.123*	.202*	.136*	.182*	.123*	.222*	.359*	.234*	.119*	.320*	.177*

ตารางที่ 30 (ต่อ)

หลักพุทธธรรม	การมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน	ในอดีตการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์	การไม่ได้รับความเป็นธรรม	การกลัวโรคระบาด	ได้รับการจากรัฐ	โจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	แสดงความป้อคภัยกันเอง	วัดเป็นศูนย์กลาง	การเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน	บทบาทของพระสงฆ์	รวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง
20. การมีสติกับสถานการณ์ทุกประเภท	.190*	.186*	.117*	.086*	.214*	.198*	.290*	.269*	.152*	.277*	.200*
21. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของครอบครัว	-.066*	.188*	.027*	.188*	-.076*	.178*	.221*	.180*	.126*	.191*	.175*
22. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม	.224*	.206*	.153*	.262*	.143*	.254*	.357*	.296*	.128*	.344*	.238*

จากตารางที่ 30 เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมกับการก่อตัวของชุมชน โดยใช้หลักพุทธธรรม 6 ด้าน ในการหาค่าความสัมพันธ์ที่มีต่อหลักการก่อตัวของชุมชนในแต่ละด้านทั้ง 11 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมในการรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ พบว่า มี 11 ด้าน มีค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กันสูง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน และด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแล รองลงมาคือ ด้านมีความรู้สึกกลัวเมื่อเกิดโรคระบาด ด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน และด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ยกเว้นด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

2. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการเข้าวัดรักษาศีลทุกวันไม่เว้นวันพระ พบว่า มี 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กันสูง คือ ด้านการมีส่วนร่วมการก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน รองลงมาคือ ด้านการได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน ยกเว้น 3 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์ คือ ด้านในอดีตการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน และด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ส่วนการเข้าวัดรักษาศีลทุกวันพระไม่มีความสัมพันธ์เป็นลบ เนื่องจากในวันพระประชาชนไม่ได้เข้าวัดแต่ก็ยังมีการรักษาศีลอยู่ที่บ้านหรือที่ทำงานตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ตามปกติ ไม่มีข้อกำหนด

3. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมการรักษาสุขภาพด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข พบว่า มี 2 ด้าน มีความสัมพันธ์กันสูง คือ ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน รองลงมา คือ ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน ยกเว้น 6 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตชุมชนนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง มี 3 ด้าน ที่ไม่มี

ความสัมพันธ์เป็นลบ เนื่องด้านการรักษาสุขภาพโดยไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข กับด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค และด้านการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมันเป็นลักษณะเฉพาะของปัจเจกบุคคล

4. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการไม่ชอบคนคดโกง หรือทุจริต พบว่า ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน มีความสัมพันธ์สูง ยกเว้น 6 ด้าน ที่ไม่มี ความสัมพันธ์ คือ ด้านในอดีตมีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพและด้าน พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน แต่มี บางด้านที่มีค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์เป็นลบสูง คือ ด้านการมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน หมายความว่า สมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ชอบคนคดโกงหรือทุจริต สาเหตุจากไม่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน รองลงมาคือด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของ ที่ดินเพราะไม่มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าของที่ดินและคนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งก็เป็นเจ้าของที่ดินเอง และ ไม่ได้สนใจกับการได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค และรองลงมาตามลำดับคือ ด้านการ เป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน โดยที่คนเหล่านั้นไม่สนใจถึงพฤติกรรมของคนข้างเคียงแต่สนใจการอยู่ เป็นชุมชนมากกว่าเรื่องการคดโกงหรือทุจริต และมีบางด้านที่มีค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์ที่ไม่มี ความสัมพันธ์เป็นลบ คือด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้ เจ้าหน้าทีรัฐดูแลไม่ได้สนใจว่า จะมีการช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตน และด้าน การรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ไม่มีความรู้สึกว่าจะมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและไม่สนใจที่จะทำ

5. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมการรักครอบครัว พบว่า มี 7 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน รองลงมาคือ ด้านในอดีต มีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการ ประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับ ชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน แต่มีบางด้านที่ค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์เป็นลบหมายความว่า ผู้ที่รักครอบครัวแม้ไม่ได้รับการบริการจากภาครัฐก็ยอมดำรงชีพได้ตามปกติ ยกเว้น 1 ด้าน ที่ไม่ สัมพันธ์กัน คือ ด้านการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง แต่มีบางด้านที่ไม่มีความสัมพันธ์เป็นลบ หมายความว่า ด้านก่อตั้งชุมชนแม้ไม่มีการก่อตั้งชุมชน ความรักในครอบครัวก็ยังคงมีอยู่ ด้าน ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน หมายความว่า ความรักครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับ เจ้าของที่ดินแต่ประการใด และด้านการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมันไม่มีความผูกพันกับการเป็นอยู่ใน

ครอบครัวแต่ละครอบครัว เพราะการสร้างความรักในครอบครัวมีความสัมพันธ์เฉพาะครอบครัวเท่านั้น

6. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการขอบพุดตรงไปตรงมา พบว่า มี 5 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน รองลงมาคือ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ยกเว้น 4 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านการมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน และมี 2 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นลบ คือ ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดินซึ่งการใช้วาจาตรงไปตรงมาไม่เกี่ยวข้องกับเจ้าของที่ดิน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล และด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคไม่มีความเกี่ยวข้องกับการพุดตรงไปตรงมา

7. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ พบว่า มี 3 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน รองลงมาคือ 4 ด้าน คือ ด้านในอดีตมีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ยกเว้น 3 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้าน การมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน และด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค และมีบางด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นลบ คือด้านการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน เพราะโดยทั่วไปกลุ่มที่อยู่แบบตัวใครตัวมันไม่สนใจเรื่องการอยู่ร่วมกับสังคมแบบพึงพิง

8. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการพุดจาสร้างสรรค์ ทำให้เพื่อนบ้านรักใคร่ พบว่า มี 4 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน และด้านในอดีตรู้สึกกลัวโรคระบาด รองลงมาคือ 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตมีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค และด้านการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ยกเว้น 2 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน และด้านการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน

9. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน พบว่า มี 6 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านการมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน ด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน และด้านการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง รองลงมามี 3 ด้าน คือ ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านในอดีตรู้สึกกลัวโรคระบาด ยกเว้น 2 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านในอดีตมีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน

10. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านความให้การร่วมมือกับชุมชน พบว่า มี 4 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านการมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน ด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง รองลงมามี 5 ด้าน คือ ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน ด้านในอดีตรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ยกเว้น มี 2 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านในอดีตการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และด้านการเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน

11. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนบ้านร่วมชุมชนหรือหมู่บ้าน พบว่า มี 2 ด้าน มีความสัมพันธ์สูงคือ ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน รองลงมามี 3 ด้าน คือ ด้านในอดีตรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ยกเว้น 3 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านในอดีตมีการนับถือสิ่งศักดิ์ ด้านการได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภค และด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ มี 3 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นลบ คือ ด้านการมีส่วนร่วมก่อตั้งชุมชน หมายความว่า การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนบ้านร่วมชุมชนหรือหมู่บ้านไม่มีความเกี่ยวข้องกัน แม้มีความขัดแย้งกันแต่การก่อตัวของชุมชนก็ยังคงมีอยู่หรือไม่มีอยู่ก็ได้ ด้านการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน หมายความว่า การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนบ้านร่วมชุมชนหรือหมู่บ้านไม่เกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมของเจ้าของที่ดิน และด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็น

แบบตัวใครตัวมัน หมายความว่า การไม่ละเมิดสิทธิของเพื่อนบ้านในชุมชนหรือหมู่บ้านก็ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตแบบตัวใครตัวมันหรือต่างคนต่างอยู่

12. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการใช้ชีวิตพอเพียง พบว่ามี 2 ด้าน มีความสัมพันธ์สูงคือด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแลและด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน รองลงมามี 3 ด้าน คือด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านวิชาเป็นศูนย์กลางแต่มี 1 ด้าน ที่มีความสัมพันธ์เป็นลบ ก็คือ ด้านมีความรู้สึกกลัวโรคระบาดหมายความว่า การใช้ชีวิตพอเพียงกับสถานการณ์กลัวโรคระบาดมีความขัดแย้งตัวเองเป็นการสร้างความกลัวเพราะไม่มีมาตรการอะไรมาปกป้องหรือป้องกัน ยกเว้น 3 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมันและด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง แต่มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์เป็นลบ หมายความว่า การใช้ชีวิตพอเพียงกับการไม่ได้รับความเป็นธรรมเจ้าของที่ดินมีความขัดแย้งกับทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตพอเพียงได้ และด้านการไม่รับบริการของรัฐไม่มีความสัมพันธ์กันมากนัก ไม่ประชาชนไม่สนใจเรื่องการที่รัฐเข้ามาให้การช่วยเหลือหรือไม่ก็ตาม

13. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านลูกขึ้นทำงานตั้งแต่เช้าตรู่อย่างสม่ำเสมอ พบว่า 14 ด้าน มีความสัมพันธ์สูงคือ ด้านในอดีตชุมชนมีการนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ด้านวัดเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน รองลงมามี 5 ด้านคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านบริการรัฐ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน และด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง แต่มี 1 ด้านที่มีความสัมพันธ์เชิงลบคือ ด้านความไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน แต่ไม่มีความสัมพันธ์เนื่องจากวิถีชีวิตประจำวันเป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่แต่วิถีชีวิตเช่นนี้จะมีหรือไม่ก็ได้

14. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการรักษาทรัพย์สินไว้ได้อย่างเหมาะสม พบว่ามี 5 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ความปลอดภัย ด้านวัดเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชนและด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน รองลงมามี 5 ด้านคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ด้านการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ด้านกลัวโรคระบาด ด้านการบริการของรัฐ และด้านชุมชน

รวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ยกเว้นด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

15. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านที่สนิทกัน พบว่า 1 ด้าน คือ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล มีความสัมพันธ์สูง รองลงมามี 9 ด้านคือ การก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ด้านวัดเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน และด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง และด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ยกเว้น 1 ด้าน คือ ด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

16. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการใช้จ่ายอย่างไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่ายเกินไป พบว่ามี 3 ด้าน มีความสัมพันธ์สูงคือ ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล รองลงมามี 8 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ด้านการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านบริการของรัฐ ด้านวัดเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน ด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน และด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง

17. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการไม่ ย่อท้อต่อหน้าที่การทำงานที่ทำอยู่ พบว่ามี 2 ด้านคือ มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ รองลงมา 5 ด้าน คือ ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ด้านมีวัดเป็นศูนย์กลาง ด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน ยกเว้น 2 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชนและชุมชนเข้มแข็ง และ 2 ด้านที่ไม่มีความสัมพันธ์เป็นลบ คือ ด้านการบริการของรัฐหมายความว่าถึงรัฐไม่เข้ามาบริการแต่การไม่ย่อท้อต่อการทำงานก็เป็นอย่าง(ดำเนินอยู่) ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดินไม่มีความสัมพันธ์กันกับการไม่ย่อท้อต่อการทำงาน

18. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองและครอบครัว พบว่ามี 3 ด้าน มีความสัมพันธ์สูงคือ ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่

ศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน มี 3 ด้านที่มีความสัมพันธ์เป็นลบคือการก่อตัวของชุมชนหมายความว่า ไม่มีการเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ต่อครอบครัว ด้านไม่มีความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว และด้านการให้บริการจากรัฐหมายความว่าแม้ได้รับหรือไม่ได้รับบริการจากภาครัฐความสัมพันธ์ก็ยังคงมีต่อครอบครัว ยกเว้นด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน และ 3 ด้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์เป็นลบคือด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพหมายความว่า โจรผู้ร้ายทำให้ชาวบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ไม่มีความเกี่ยวข้องอะไรกับความสัมพันธ์ในครอบครัว

19. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการรู้จักยับยั้งชั่งใจเมื่ออารมณ์ขุ่นมัว พบว่ามี 2 ด้าน มีความสัมพันธ์สูงคือด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแลและด้านบทบาทพระสงฆ์ และรองลงมามี 3 ด้านคือ ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน และมี 6 ด้านตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ด้านไม่ได้รับความเป็นธรรม ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านบริการจากรัฐ ด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมันและด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง

20. เป็นการเปรียบเทียบของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการมีสติกับสถานการณ์มีทุกประเภท พบว่า 5 ด้าน มีความสัมพันธ์สูงคือ ด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชนเป็นศูนย์กลางและด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง รองลงมามี 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ยกเว้นด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

21. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรมด้านการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของครอบครัว พบว่า 1 ด้าน คือ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล มีความสัมพันธ์สูง รองลงมามี 7 ด้าน คือ ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ด้านวัดเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ด้านการเป็นอยู่ในชุมชน

เป็นแบบตัวใครตัวมัน ด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน และด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ยกเว้น 1 ด้าน คือ การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน และพบว่ามี 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน และด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอหมายความว่าความเสียสละแก่ครอบครัวไม่มีความเกี่ยวข้องกับการเสียสละเพื่อครอบครัว ที่ไม่มีความสัมพันธ์เป็นลบ

22. เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการใช้หลักพุทธธรรม ด้านการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวม พบว่า มี 2 ด้าน มีความสัมพันธ์สูง คือ ด้านชาวบ้านช่วยกันรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนดีกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐดูแล และด้านพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อการรวมตัวกันของชุมชน รองลงมา มี 6 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชน ด้านในอดีตชุมชนนับถือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้านในอดีตมีความรู้สึกกลัวโรคระบาด ด้านโจรผู้ร้ายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และด้านชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง รองลงมาตามลำดับมี 3 ด้าน คือ ด้านการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าของที่ดิน ด้านได้รับการบริการจากภาครัฐเรื่องสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ และด้านการเป็นอยู่ในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน

4.4 การประยุกต์หลักพุทธธรรมนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สมมติฐานที่ 4 การประยุกต์หลักพุทธธรรมน่าจะมีผลต่อการใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

สมมติฐานที่ 4.1 ประชากรในชุมชนนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

1) การประยุกต์หลักพุทธธรรม

ชุมชนเป็นศูนย์รวมของประชาชนที่อยู่อาศัยในละแวกเดียวกันหรือกลุ่มบ้านเดียวกันโดยมีความตระหนักต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีเหตุมีผล มีวัตถุประสงค์เดียวกัน เป็นการความเข้าใจที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการจัดระเบียบชีวิตและความสัมพันธ์ในสังคมให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคง แม้หลักพุทธธรรมจึงมุ่งเน้นทั้งเรื่องการบรรลุจุดหมายที่สูง แต่พระพุทธศาสนาเป็นคำสอนสายกลางหรือมีการสอนความพอดี การดำเนินชีวิตทั้งกิจการต่าง ๆ ในชุมชนโดยยึดหลักศีลธรรม ความเอื้อเฟื้อเห็นอกเห็นใจกัน การมีศีลธรรมหรือมนุษยธรรม การจัดระเบียบทางสังคมที่เรียกว่าเป็นอารยชน การมีอารยธรรมครบถ้วนจึงทำให้เกิดความเจริญพร้อมทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งสามารถพิจารณาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนได้ ดังนี้

(1) การประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านศีลเพื่อประโยชน์ในชุมชน

การปฏิบัติตนในชุมชนนั้นนอกจากจะต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ลึกซึ้งไปกว่ากฎหมาย คือ เรื่องศีลธรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นพื้นฐานการดำรงตนในชุมชนได้อย่างกลมกลืนไม่ เป็นปัญหาหรือภาระต่อสังคม ศีล 5 เป็นศีลธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นก้อนและกระจายไปทั่วพื้นที่ ทำให้เกิดมาตรฐานแห่งความไว้วางใจต่อกัน การแสวงหาความ ต้องการเรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนตัวเป็นสิทธิเสรีภาพของคนในชุมชน ศีล 5 จึงเป็นหลักที่จะทำให้ บุคคลเข้าใจเรื่องสิทธิส่วนบุคคลได้เป็นอย่างดี อีกทั้งทำให้ทุกคนเคารพสิทธิของบุคคลอื่นได้อย่าง สมบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติต่อกัน ดังนี้

1. ละเว้นจากการเบียดเบียน ประทุษร้าย หรือฆ่า หรือทำร้ายกัน โดยผู้ร่วมชุมชน เดียวกัน ทำความเข้าใจ มีสติเป็นตัวกำหนดอย่างสม่ำเสมอ เห็นอกเห็นใจต่อกัน ให้อภัยกันเมื่อ ผิดพลาด การอยู่ร่วมกันอาจมีความผิดพลาดบ้าง ไม่ใช่อารมณ์ “โทสะ” เป็นตัวตัดสินใจปัญหา

2. เว้นจากการเบียดเบียนทรัพย์สิน (ลักขโมย) เป็นการระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย ด้านชื่อเสียงและความไว้วางใจต่อกัน ปฏิบัติตนอย่างซื่อสัตย์สุจริตไม่คดโกงแม้เล็กน้อย มี ความ پاکเพียรพยายามมุ่งมั่นในการทำงานแสวงหาทรัพย์สมบัติในทางที่ชอบไม่ผิดต่อหลัก ศีลธรรม และกฎหมาย

3. เว้นจากการละเมิดหรือประทุษพิศในกาม เป็นความพยายามที่จะรักษาคบครองให้ ดำรงอยู่ได้ เป็นการปฏิบัติตนที่มุ่งความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว มีความหนักแน่นไม่หวั่นไหวต่อ สิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้ามาช่วย

4. เว้นจากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจ้อ เป็นการรักษาวาจาสัตย์ พูดอย่างตรงไปตรงมา สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่พูดเพราะเห็นแก่ความต้องการของตนแต่จะยึด ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อเพื่อนร่วมชุมชน อีกทั้ง ต้องรู้จักกาลเทศะใน การพูดแต่ละครั้ง

5. เว้นจากการดื่มสุราเมรัย (เหล้าหรือสิ่งเสพติด) เป็นการรักษาสติและสุขภาพในดำรงอยู่ ได้ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนและสังคม เพราะการไม่ดื่มสุราหรือสิ่งเสพติดจะรักษาสติให้ มั่นคงได้มากกว่าหลักด้านอื่น ๆ จะทำ จะพูด สิ่งใดก็จะไม่ผิดพลาด ไม่พลั้งเผลอ ไม่เผลอเรอ และ ไม่เผลอตัว

ฉะนั้น การรักษาศีล 5 จะเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับบุคคล ชุมชน และสังคม ทำให้ ชุมชนเพียบพร้อมไปด้วยความสุข ไม่มีการเบียดเบียนกันเป็นไปเพื่อความปรองดองเกิดความ สามัคคี ซึ่งเป็นเหตุให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นโดยตัวของชุมชนเอง

(2) การประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านหลักความเอื้อเฟื้อเพื่อประโยชน์ในชุมชน

พื้นฐานของชุมชนเมื่อรวมตัวกันย่อมมีความขัดแย้ง หากความขัดแย้งไม่มีกรอบ ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีข้อจำกัดใด ๆ ก็จะทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนนั้นก็ลดลง ทั้งนี้หลักพุทธธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเพื่อเป็นการประสานความขัดแย้งของชุมชนได้ในชีวิตประจำวันโดยที่คนในชุมชนนำมาปฏิบัติให้เกิดเป็นหลักของบุคคล ชุมชนโดยปฏิบัติตนดังนี้

1. ทาน คือ การให้ เป็นการแสดงน้ำใจต่อกัน เป็นการเฉลี่ยแบ่งปันซึ่งกันและกัน ทั้งด้านวัตถุและการแลกเปลี่ยนความรู้โดยไม่ปิดบังอำพรางเพื่อเป็นการสืบทอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ตลอดไป

2. ปิยวาจา คือการพูดจาไพเราะ รักษาใจของกันและกันรวมทั้งเป็นการพูดจาให้เกิดความสามัคคีภายในครอบครัว ชุมชน และบุคคลรอบข้าง มีการติดต่อสื่อสารอย่างมีเหตุมีผลที่เกื้อกูลต่อกัน

3. อตถจริยา คือการบำเพ็ญประโยชน์ เป็นการไม่นิ่งดูดากับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน โดยเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เช่น ถนน ลำคลอง ที่สำหรับทิ้งขยะมูลฝอย ช่วยกันดูแล รักษา และไม่ทำลาย รวมทั้ง การดูแลความปลอดภัยภายในชุมชน

4. สมนัตตตา คือ การวางตนเสมอ หมายถึง การวางตนอย่างเหมาะสมมีความเสมอภาคกันในด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ให้เกียรติต่อกัน ให้ความสำคัญเคารพในความเป็นมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ฐานะทางสังคม หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่

จะเห็นได้ว่า การนำหลักพุทธธรรมด้านความเอื้อเฟื้อมาปฏิบัติต่อกัน ครอบครัว และเพื่อนร่วมชุมชน เป็นการให้ความสำคัญแก่ชุมชนได้อย่างเหมาะสม เป็นการประสานในอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างมีความสุข เหมือนครอบครัวเดียวกันเป็นแนวทางแห่งการสร้างความเชื่อมโยงให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

(3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านประโยชน์ในปัจจุบัน (ทิฐฐัมมิกัตถประโยชน์) เพื่อประโยชน์ในชุมชน

การรวมตัวกันของชุมชนจะเข้มแข็งยิ่งขึ้นเมื่อคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่มั่นคง มีสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ หลักพุทธธรรมด้านประโยชน์ในปัจจุบัน (ทิฐฐัมมิกัตถประโยชน์) เป็นหลักที่จะทำให้คนในชุมชนได้มีวิถีชีวิตที่มั่นคงโดยจะต้องนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับชีวิตดังนี้

1. อุฏฐานสัมปทา คือ การถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร การทำหน้าที่ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนต้องมีความขยัน ลูกขึ้นแต่เช้า หรือเหมาะแก่อาชีพของตน ไม่เกียจคร้านการทำงาน ไม่เห็นแก่ร้อน แ่หนาว

2. อารักขสัมปทา คือ การถึงพร้อมด้วยการรักษา เป็นการดูแล ใช้จ่ายทรัพย์สินที่แสวงหามาได้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่เล่นการพนัน ไม่นำไปดื่มเหล้า ไม่เที่ยวกลางคืน หรือในแหล่งอบายมุขที่เป็นการสุมเสี่ยงต่อความเสียหาย เป็นปลูกฝังการปฏิบัติตนของคนในครอบครัว และชุมชนให้รู้จักรักษาทรัพย์สมบัติทั้งของตนเอง ครอบครัว และสมบัติของชุมชนให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุ่ยสุร่าย ในทรัพย์สินที่หามาได้ ใช้จ่ายอย่างมีประโยชน์

3. กัลยาณมิตตตา คือ การคบหาคนดีเป็นมิตร เป็นการรู้จักการสังเกตพฤติกรรมของคนรอบข้างแสวงหาคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ประพฤติดื้อต่อหลักศีลธรรมและกฎหมาย ไม่ประพฤติดินเป็นเยี่ยงอย่างในทางที่ผิดต่อหลักศีลธรรมและกฎหมาย

4. สมชีวิตา คือ การเป็นอยู่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ดำรงตนตามฐานะที่เป็นอยู่ ไม่เป็นอยู่เกินฐานะ

จะเห็นว่า การใช้ชีวิตในชุมชนจึงต้องอาศัยการสร้างประโยชน์ที่จะเกื้อกูลต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม จะต้องปฏิบัติตนตามหลักเกณฑ์ และสร้างระเบียบวินัยอันควรมีทั้งต่อตน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการรวมตัวกัน เข้าใจกันของชุมชนอย่างเข้มแข็ง

(4) การประยุกต์หลักพุทธธรรมด้านฆราวาสธรรมเพื่อประโยชน์ในชุมชน

การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักพุทธธรรมด้านฆราวาสธรรม ปฏิบัติตนในครอบครัวให้เหมาะสมโดยอาศัยหลักการสำคัญอันเป็นการขยายผลจากครอบครัวหากทุกคน ทุกครอบครัว ได้ปฏิบัติตนตามหลักฆราวาสธรรมก็จะส่งผลให้เกิดความสงบสุข โดยการนำมาใช้ ดังนี้

1. สัจจะ มีความซื่อสัตย์ต่อกันหรือความตั้งใจจริงต่อกันทั้งในครอบครัว และสมาชิกในชุมชน

2. ทมะ มีความข่มใจตนเอง เมื่อเกิดปัญหาหรืออารมณ์ขุ่นมัวไม่พอใจเรื่องใดจากสมาชิกในครอบครัวหรือสมาชิกในชุมชน ไม่ลุอำนาจแก่ความโกรธ

3. ขันติ มีความอดทนอดกลั้นกับความยากลำบาก อดทนต่อการตรากตรำในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนอดทนต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

4. จาคะ มีการเสียสละ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว สละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขของครอบครัว และชุมชน เป็นการอุทิศตนแก่สังคมโดยรวม

จะเห็นได้ว่า ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนจะมีคุณภาพต้องเริ่มที่ตัวของผู้อยู่ในชุมชน มีคุณธรรม หรือการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้อันเป็นผลให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคคลภายในชุมชนและแต่ละครอบครัวปฏิบัติตนเพื่อวัตถุประสงค์ประสงค์แห่งการอยู่กันอย่างสมานสามัคคีหรือกล่าวโดยสรุป คือ เกิดชุมชนเข้มแข็ง ตามหลักพุทธธรรม